

PLAV!

PŘEKLADATELÉ LITERÁTI AUTOŘI VYKLADAČI

PÁTEK 12.9. 2003

č. 10

Levého soutěž

Překladačská soutěž Jiřího Levého, pořádaná letos už po jedenácté, opět přinesla poměrně velkou nadílku textů: celkem se jich sešlo padesát pět. Nejvíce prací se tradičně objevilo v kategorii umělecká próza (40), překvapivě málo bylo překladů básní (7). Naopak mírně posílilo drama (5) a kritika překladu (3).

Mezi jazyky originálů byla nejpočetněji zastoupena angličtina (15), následována němčinou (11). Po dvou až třech příspěvcích bylo z ruštiny, norštiny, španělštiny a francouzštiny, po jednom pak z finštiny, holandštiny, italštiny, řečtiny, švédštiny, turečtiny a ukrajinštiny.

Tak širokou a různorodou škálu textů samozřejmě není snadné hodnotit. Za jedenáct let konání soutěže se však podařilo vytvořit poměrně jemné vyhodnocovací síto, kterým, doufejme, nepropadne žádný opravdový talent. Vůbec největší potíž při tomto „proseávání“ představuje fakt, že kvalita samotných předloh jednotlivých příspěvků se často diametrálně různí.

Pokud bychom soutěžní překlady hodnotili čistě formálně, pak by nenáročná povídka přeložená téměř bezvadně dopadla líp než myšlenkově obtížný text, kde překladatel semtam škobrtнул o nějaký význam. Vedle schopnosti postihnout významy originálu proto posuzovatelé berou v potaz především překladatelovu tvořivost a originalitu. Je pak jasné, že ten, kdo si vybere text, na kterém „má co ukázat“, získává nespornou výhodu.

A právě tady narážíme na jednu z největších slabin letošního ročníku soutěže: nad spoustou překladů jsem si kladl otázku, co vlastně přispěvatele vedlo k volbě takového a ne jiného textu. Z valné většiny zaslaných příspěvků totiž na člověka dýchne zvláštní nuda. Moc tomuto trendu nerozumím. Přirozeně bych čekal, že z každého textu, se kterým si člověk dá tu práci, že ho dobrovolně přeloží a pošle do soutěže, bude znát především zaujetí tématem, jazykem, myšlenkou. . .

Příspěvky z letošního ročníku soutěže, které vám nabízíme k přečtení, do načrtnutého trendu rozhodně nespádají. Některé z nich se sice už nedostaly mezi ty oceněné, neboť se v konečné bilanci „ocitly pod limitní čarou“, všechny však mají, myslím, jedno společné: nudit se s nimi určitě nebudete. . .

Stanislav Rubáš (člen poroty)

Roald Dahl: Matylida

Kapitola 1: Pan Pelyněk, úžasný prodejce aut

Dům Matyldiných rodičů byl celkem hezký, v patře se nacházely tři pokoje, v přízemí jídelna, obývací pokoj a kuchyň. Otec obchodoval s ojetými auty a zdálo se, že si vede docela dobře.

„Piliny,“ říkával pyšně, „jsou jedním z úžasných tajemství mého úspěchu. A nestojí mě nic. Dostávám je zadarmo na pile.“

„A na co je používáš?“ zeptala se ho Matylida.

„Cha!“ na to otec. „To bys chtěla vědět, co?“

„Nechápu, tati, jak ti mohou piliny pomoci prodávat ojetá auta.“

„To proto, že jsi malý nevychovaný pitomec,“ odpověděl jí otec. Nikdy nebyl moc taktní, ale Matylda na to byla zvyklá. Kromě toho věděla, že se rád vychloubá, a nestydatě ho popichovala.

„Určitě jsi moc chytrý, když dokážeš využít něco, co nic nestojí,“ řekla. „To bych taky chtěla umět.“

„To nejde,“ řekl otec. „Jsi na to moc hloupá. Raději to povím tady Mikeovi, protože jednoho dne bude podnikat se mnou.“ Matyldy si už nevšímal a obrátil se k synovi: „Vždycky rád koupím auto, ve kterém nějaký blázen měnil rychlosti tak špatně, že se řadicí páka úplně opotřebovala a vyrachtala. Dostanu ho levně. Pak už jen přimíchám spoustu pilin do oleje v převodovce a auto šlape jako hodinky.“

„A jak dlouho takto pojede, než to zase začne rachotit?“ zeptala se ho Matylda.

„Dost dlouho na to, aby kupec odjel pořádně daleko,“ zubil se otec. „Asi sto padesát kilometrů.“

„Ale to není čestné, tati,“ řekla Matylda. „Je to podvod!“

„Poctivostí ještě nikdo nikdy nezbohatl,“ odpověděl otec. „Zákazníci jsou tu od toho, abychom je brali na hůl.“

Pan Pelyněk byl malý ošuntělý muž, kterému přední zuby trčely zpod tenkého umolousaného knírku. Rád nosil kostkovaná saka v jasných barvách a vystavoval na odiv kravaty, které byly obvykle žluté nebo světle zelené. „A teď třeba najeté kilometry,“ pokračoval. „Každý, kdo kupuje ojeté auto, chce v první řadě vědět, kolik kilometrů má najeto. Je to tak?“

„Je,“ odpověděl syn.

„Takže já koupím starou kraksnu, která už má na tachometru kolem dvou set padesáti tisíc. Dostanu ji levně. Ale s tolika najetými kilometry si ji nikdo nekoupí, že jo. Jenže v dnešní době nemůžeš prostě vzít tachometr a nastavit tam čísla, jako to šlo před deseti lety. Teď už je upravený, takže není možné to našvindlovat, pokud nejsi nějaký hodinář nebo tak něco. Takže co udělám? Použiju mozek, chlapče, to udělám!“

„Jak?“ zeptal se okouzlený Michael. Zdálo se, že zdědil otcovu lásku k lumpárnám.

„Posadím se a sám sebe se zeptám, jak můžu přetočit kilometrovník, který ukazuje dvě stě padesát tisíc, na pouhých patnáct tisíc, aniž bych rozebral tachometr na kousky. No, kdyby to auto jelo dost dlouho pozpátku, určitě by to pomohlo. Číslice by se přecvakaly nazpátek, že jo? Ale kdo by to zpropadené auto řídil pozpátku tisíce a tisíce kilometrů? To se přece nedá!“

„Jasně že ne,“ odpověděl malý Michael.

„Takže se poškrábu na hlavě,“ řekl otec, „a použiju svůj mozek. Když už člověk dostane takový dobrý mozek, jako mám já, musí ho používat. A najednou mě to řešení napadne. Řeknu ti, že jsem měl úplně stejný pocit, jako ten chlapík, co objevil penicilin. ‚Heuréka!‘ vykřikl jsem. ‚Mám to!‘“

„Co jsi udělal, tati?“ zeptal se syn.

„Tachometr,“ odpověděl pan Pelyněk, „je kabelem napojen na jedno z předních kol. Takže nejdřív odpojím ten kabel od předního kola. Pak si vezmu nějakou vysokorychlostní elektrickou vrtačku a připojím ji na konec toho kabelu tak, aby se přetáčel nazpátek, když ji zapnu. Je ti to jasný? Chápeš?“

„Ano, tati,“ řekl malý Michael.

„Tyhle vrtačky se otáčejí strašně rychle,“ tvrdil otec, „takže když ji zapnu, kilometry na tacháku se přetočí nazpátek fantastickou rychlostí. Elektrickou vrtačkou můžu ubrat padesát tisíc kilometrů za

pár minut. No, a když skončím, auto má najeto jen patnáct tisíc, tak akorát, aby se mohlo prodat. ‚Je skoro nové,‘ říkám zákazníkovi. ‚Patřilo jedné staré dámě, která s ním jezdila jednou týdně nakupovat.‘“

„Ty opravdu můžeš elektrickou vrtačkou přetočit kilometry nazpátek?“ zeptal se malý Michael.

„Svěřuju ti obchodní tajemství,“ odpověděl otec, „tak ne že o tom budeš někde vykládat. Nechceš snad, abych šel do basy, nebo jo?“

„Neřeknu to nikomu,“ slíbil chlapec. „Děláš tohle s více auty, tati?“

„O každé auto, které mi projde pod rukama, se takto postarám,“ řekl otec. „Všechna mají tachometr upravený na míň než patnáct tisíc ještě předtím, než se dají na prodej. A ta představa, že jsem na to přišel úplně sám!“ dodal pyšně. „Už jsem na tom vydělal balík.“

Matylda, která pozorně poslouchala, řekla: „Ale tati, to je dokonce ještě větší podvod než ty piliny. Je to odporné. Podvádíš lidi, kteří ti důvěřují.“

„Jestli se ti to nelíbí, tak nejez v tomto domě,“ rozkřikl se otec. „Nakupujeme z mých peněz.“

„Jsou to špinavé peníze,“ řekla Matylda. „Nenávidím je.“

Na otcově tváři se objevily dva červené fleky. „Ksakru, kdo si myslíš, že jsi?“ rozkřikl se. „Arcibiskup nebo kdo, že mi tady děláš kázání o poctivosti? Jsi jen malý nevychovaný spratek, co nemá ani zdání, o čem mluví!“

„Máš pravdu, Harry,“ řekla matka. A otočila se k Matyldě: „Kde bereš tu drzost mluvit takto se svým otcem? Zavři už konečně tu svoji nevymáchanou pusou, ať se můžeme všichni v klidu dívat na televizi.“

Seděli v obývacím pokoji před televizí s večeří na klíně. Jedli z hliníkových táců, které měly různé přihrádky na dušené maso, vařené brambory a na hrášek. Paní Pelyňková přežvykovala svoji večeři s očima nalepenýma na televizi, kde zrovna běžela americká telenovela. Byla to velká žena s blondatými odbarvenými vlasy, jen u kořínků jste mohli zahlédnout přirozenou hnědou barvu. Hodně se líčila a navíc měla tu nešťastnou překypující postavu, takže to vypadalo, jako by její tělo obalovaly obrovské tukové polštáře.

„Mami,“ ozvala se Matylda, „nevadilo by ti, kdybych si snědla večeři v jídelně, abych si mohla číst?“

Otec se na ni zostra podíval. „Vadilo by to mně!“ obořil se na ni. „U večeře je celá rodina pohromadě a nikdo neodejde od stolu, dokud se nedojí!“

„Ale my nesedíme u stolu,“ odpověděla Matylda. „Nikdy u něj nesedíme. Vždycky koukáme na televizi a talíře nám leží na klíně.“

„Co je špatného na sledování televize?“ reagoval otec. Jeho hlas se najednou ztišil a zněl nebezpečně.

Matylda si nevěřila natolik, aby mu odpověděla, tak raději zůstala zticha. Cítila, jak to v ní vzteky vře. Věděla, že je špatné nenávidět takto své rodiče, ale ubránit se tomu bylo pro ni velmi těžké. Kničky, které četla, jí ukazovaly život takový, jaký oni vůbec neznali. Kdyby si jen přečetli něco od Dickense nebo Kiplinga, brzy by zjistili, že život je víc než jen podvádění lidí a sledování televize.

A ještě něco. Nesnášela, jak jí neustále říkali, že je nevychovaná a hloupá, zvlášť když věděla, že to není pravda. Vzteky to v ní vřelo víc a víc, a jak tak ležela v noci v posteli, zrodilo se v ní rozhodnutí. Rozhodla se, že pokaždé, když se k ní budou otec nebo matka chovat odporně, nějak se jim pomstí.

**z angličtiny přeložila Petra Přichystalová (čestné uznání
v kategorii próza)**

Frank O'Connor: První zpověď

Všechny problémy začaly po smrti mého dědečka, když se k nám přistěhovala babička, otcova matka. Příbuzenské vztahy bývaly napjaté i za nejlepších okolností. Aby to však nebylo tak jednoduché, byla naše babička pravá vesnická žena, naprosto nevhodná pro život ve městě. Měla kulatou vrásčitou starou tvář a k velké matčině nevoli chodila po domě bosa – tvrdila, že jí boty mrzačí nohy. K večeri si dávala jenom hrnek černého piva a hrnec brambor, někdy si k tomu přidala trochu solené ryby. Brambory vysypala na stůl a pomalu, zálibně je napichovala na prsty jako na vidličku.

A pak přišel vrchol mého neštěstí, měl jsem jít k první zpovědi a k přijímání. Na to nás měla připravovat stará paní Ryanová. Bylo jí asi tolik co babičce, byla zámožná, žila ve velkém domě na Montnotte, nosila černý kabát a čepec a do školy přicházela každý den ve tři hodiny, kdy jsme měli jít domů, a povídala nám o pekle. Možná, že se zmínila i o jiných věcech, ale v tom případě jen čirou náhodou, protože peklo bylo jejím srdci nejbližší.

Zapálila svíčku, vytáhla šilink a nabídla ho tomu, kdo v plamínku udrží pět minut jeden prst (jenom jeden prst!). Jelikož jsem byl vždycky ctižádostivý, měl jsem cukání přihlásit se jako dobrovolník, ale pak mě napadlo, že bych mohl vypadat jako držgrešle. Paní Ryanová se nás zeptala, jak to, že se bojíme nechat jeden prst (jenom jeden prst!) v malém plamínku a nebojíme se, že se budeme smažit v pekelném ohni celou věčnost. „Celou věčnost! Jenom si to představte! Uplyne celý život a nic to neznamena, je to jen kapka v moři vašeho utrpení.“

Zpovědi jsem se strašlivě bál. V den, kdy šla naše třída ke zpovědi, jsem předstíral bolest zubů a doufal jsem, že si toho nikdo nevšimne. Ve tři hodiny odpoledne, zrovna když jsem si začínal myslet, že jsem unikl, přišla ale od paní Ryanové zpráva, že mám přijít ke zpovědi v sobotu a pak jít k přijímání s ostatními. A aby nebyl pohromám konec, matka se mnou jít nemohla, a tak poslala Noru.

Ta holka mě dovedla mučit způsobem, o němž matka neměla ani tušení. Šli jsme z kopce dolů, Nora mě držela za ruku, usmívala se a říkala, jak mě lituje, jako by mě vedla do nemocnice na operaci. „Ach, Pane Bože, pomoz nám,“ naříkala, „to je ale škoda, že jsi nebyl hodný! Ach, Jackie, srdce se mi nad tebou svírá! Jak by sis vůbec mohl vzpomenout na všechny svoje hříchy? Nezapomeň, že mu musíš říct i tom, jak jsi kopl babičku do holeně.“

„Pusť mě,“ snažil jsem se vyprostit svou ruku z jejího sevření. „Já nechci jít ke zpovědi.“

„To se nedá nic dělat, ke zpovědi jít musíš, Jackie,“ odpověděla mi stejně litostivým tónem. „Kdyby ne, kněz by tě šel hledat domů. Ale Bůh ví, že mi tě není líto. Pamatuješ si, jak ses mě pod stolem pokoušel zabít jídelním nožem? A jak jsi se mnou mluvil? Nevím, nevím, co si s tebou počne. Možná tě pošle k biskupovi.“

„Tak a seš tady!“ řekla triumfálně, jakmile mě protlačila dveřmi do kostela. „A doufám, že ti dá jako pokání žalmy, ty malej šmejde!“

Vešel jsem dovnitř s hrůzou z věčného zatracení a dveře zpovědnice se za mnou samy zavřely. Uvnitř byla úplná tma, neviděl jsem ani kněze ani nic jiného. A začal jsem se opravdu bát. V té tmě jsme byli jenom já a Bůh a on měl v ruce všechny trumfy. Znal mé úmysly dřív, než mě vůbec napadly, neměl jsem šanci. Všechno, co jsem kdy o zpovědi slyšel, se mi v hlavě pomotalo, a já jsem si klekl k jedné ze stěn a řekl jsem: „Odpusť otče, neboť jsem zhřešil, tohle je moje první zpověď.“ Několik minut jsem čekal, ale nic se nestalo, tak jsem to zkusil u jiné stěny. Ale zase nic. Prokouknul mě.

Pak jsem si všiml poličky asi v úrovni mé hlavy. Bylo to místo, kam si dospělí opírali lokty, ale ve svém rozrušení jsem si myslel, že to je místo, kam si mám kleknout. Bylo to samozřejmě dost vysoko, ale já jsem vždycky dobře šplhal. Složitější bylo se tam udržet. Chytil jsem se lišty a zopakoval svou větu trochu hlasitěji – a tentokrát jsem se dočkal reakce. Někdo odsunul tmavou přepážku, do zповědnice proniklo trochu světla a mužský hlas řekl: „Kdo je tam?“

„To jsem já, otče,“ řekl jsem v obavě, že mě přehlédne a zase odejde. Vůbec jsem ho neviděl. Hlas se ozýval odněkud zpod římsy, asi tam, kde jsem měl kolena. Pevně jsem se chytil a sklonil jsem se dolů, až jsem uviděl ohromenou tvář mladého kněze. Napadlo mě, že je to poněkud zvláštní způsob, jak vyslechnout zповěď, ale usoudil jsem, že není na mně něco kritizovat.

„Odpusť otče, neboť jsem zhřešil, tohle je moje první zповěď,“ vysypal jsem ze sebe jedním dechem a sklonil jsem se ještě víc, aby to pro něj bylo pohodlnější.

„Co to tam vyvádíš?“ zakřičel rozzlobeně. Vyčerpání z vlastní zdvořilosti a šok z tak nezdvořilého tónu udělaly své. Ztratil jsem rovnováhu, spadl jsem a se strašnou ránou jsem proletěl dveřmi zповědnice a dopadl na záda do uličky v kostele. Lidé čekající na zповěď ohromeně vstali s ústy dokořán. Kněz otevřel prostřední dvířka a vyběhl ze zповědnice. Vypadal příšerně. Pak přiletěla uličkou Nora.

„Ty šmejde jeden,“ řekla mi. „To jsem mohla tušit, že něco provedeš! Já věděla, že mi uděláš ostudu. Nemůžu tě spustit z očí ani na minutu!“

Než jsem se mohl postavit na nohy a začít se bránit, vrazila mi pohlavek. Uvědomil jsem si, že jsem zapomněl křičet, takže by si lidé mohli myslet, že se mi nic nestalo, a já byl zatím pravděpodobně zmrzačen na celý život. Zařval jsem.

„Co se to tu děje?“ zasyčel kněz rozčilený víc než předtím a odtrhnul Noru ode mě. „Jak se opovažuješ to dítě takhle bít, ty dračice?“

„Já se takhle nemůžu kát, otče,“ naříkala Nora a obrátila ke knězi rozčilené oči.

„Tak utíkej a kaj se, nebo ti ještě přidám,“ řekl a podal mi ruku, abych vstal. „Ty jsi přišel ke zповědi, chlapče?“

„Ano, otče,“ zavzlykal jsem.

„No, takovej velkej chlapík jako ty musí mít hrozný hříchy. Jdeš poprvé?“

„Ano otče.“

Tentokrát mě ke zповědnici dovedl sám kněz. Okénko nechal otevřené, a tak jsem viděl, jak vešel dovnitř a sedl si z druhé strany mřížky.

„Tak a teď,“ začal, „jak ti říkají?“

„Jackie, otče,“ odpověděl jsem.

„No a copak tě trápí, Jackie?“

„Otče,“ řekl jsem s pocitem, že bych si měl odbýt to nejhorší, dokud je v dobré náladě. „Naplánoval jsem vraždu svojí babičky.“

Zdál se tím být trochu zaražen, protože hodnou chvíli nic neříkal.

„No teda,“ řekl nakonec. „To by byla hrozná věc. Co tě to napadlo?“

„Otče,“ řekl jsem s pocitem velké lítosti sám k sobě, „je to hrozná ženská.“

„Opravdu?“ zeptal se. „A co je na ní hrozného?“

„Pije pivo,“ řekl jsem, jelikož z matčiných komentářů na toto téma jsem vycítil, že je to smrtelný hřích, a tak jsem doufal, že kněz ke mně bude shovívavější.

„No tohle,“ řekl a viděl jsem, že to na něj udělalo dojem.

„A šnupe tabák, otče,“ řekl jsem.

„No, to je špatné, to máš pravdu, Jackie,“ odpověděl.

„A chodí po domě bosa, otče,“ pokračoval jsem v návalu sebelítosti, „a ví, že ji nemám rád a dává penny Noře a mně nic a táta je na její straně a dává mi výprask a jednou jsem byl tak nešťastnej, že jsem se rozhodl, že ji musím zabít.“

„A co bys udělal s tělem?“ zeptal se se zájmem.

„Myslel jsem, že bych ho rozsekal a odvez v kolečku,“ řekl jsem.

„Teda Jackie,“ řekl, „víš, že seš strašnej kluk?“

„Vím, otče,“ odpověděl jsem, protože jsem si zrovna pomyslel to samé. „Snažil jsem se pod stolem zabít Noru jídelním nožem, ale minul jsem ji.“

„To je ta malá holka, co tě před chvílkou bila?“ zeptal se.

„Ano, otče.“

„Jednou po ní někdo půjde s nožem, ale nemine,“ řekl poněkud tajemně. „Seš statečnej kluk. Mezi náma, existuje spousta lidí, kterejm bych rád udělal to samý, ale nikdy jsem k tomu nenašel odvahu. Oběšení je hrozná smrt.“

„Opravdu, otče?“ zeptal jsem se s maximálním zájmem, protože oběšení mě vždycky hrozně zajímalo. „Viděl jste někdy, jak někoho oběsili?“

„Desítky lidí,“ řekl vážně. „A všichni umírali a úpěli.“

„Jejda,“ řekl jsem.

„Ano, je to hrozná smrt,“ řekl s uspokojením. „Spousta z nich taky zabila vlastní babičku, ale všichni pak říkali, že to za to vůbec nestálo.“

Nechal mě tam povídat celých deset minut a potom se mnou vyšel ven do kaple. Opravdu jsem se s ním nerad loučil, protože to byla ta nejzábavnější osoba, kterou jsem kdy v náboženské oblasti potkal. Venku za stínem kostela zářilo slunce jako vlny na pláži. Úplně mě oslnilo, a když ticho přehlušilo dunění tramvaje na silnici, moje srdce vylétlo k nebi jako pták.

z angličtiny přeložila Veronika Součková (bez ocenění)

Elke Heidenreich: Erika aneb skrytý smysl života

Celý rok jsem pracovala jako šílená a krátce před Vánocemi jsem si připadala úplně prázdná, vyprahlá a vyčerpaná. Byl to strašný rok, ačkoli jsem vydělala spoustu peněz. Bylo to, jako bych zapoměla žít. Přátele jsem téměř neviděla, nebyla jsem na dovolené, jedla jsem vestoje někde mezi dveřmi a padala do postele jako kus olova, beze snů, bez života. Pár dní před Vánocemi – přišla jsem právě domů po šestnáctihodinovém dni – zazvonil telefon. „Ano!“ řekla jsem, a právě tak bezvýrazně jsem mohla říct „Pomoc!“

Byl to Franz a volal mi z Lugana. Franz a já jsme spolu před lety chvíli žili, potom jsme se ale víceméně v klidu rozešli a oba si vzali někoho jiného. Teď už jsme byli ale oba zase rozvedení a on žil v Luganu a já v Berlíně.

„Ahoj Betty,“ řekl Franz do telefonu. Je jediný, kdo mi říká Betty. Jmenuju se Elisabeth, ale tak mě oslovuje jen moje matka. Pro Franze jsem ale vždycky byla Betty, a tak jsem se zhluboka nadechla a řekla: „Ach, Franzí.“

„To nezní moc dobře, ach, Franzí,“ řekl. „Děje se něco?“

„Jsem nejspíš mrtvá,“ řekla jsem. „Štípni mě.“

„To bys musela přijít o něco blíž,“ řekl Franz, „a právě proto ti volám.“

Zavřela jsem oči a myslela na ten legrační podkrovní byt, ve kterém jsme spolu bydleli. Franz stavěl divadelní kulisy ve zmenšeném měřítku a naši dva křečci Kain a Ábel bydleli ve scénické dekoraci z Dona Giovanniho. Vylézali na malé balkónky a umývali se a my si k tomu z pásku pouštěli árii dony Anny z konce druhého jednání. A v té době jsme strašně moc pili. . . Jednoho z křečků jsme později zasedli ve velkém čtenářském křesle – zalezl mezi čalouněnou sedačku a opěradlo – našli jsme ho, až když začal být cítit.

„Nechceš přijet na Vánoce ke mně do Lugana?“ zeptal se Franz.

„Proč bych měla?“ řekla jsem a měla šílenou radost, ale na hlase jsem to nedala vůbec znát.

„Nemůžeš beze mě najednou žít?“

„Já bez tebe můžu žít skvěle,“ řekl Franz, „a co teprve jak si to budu užívat, až po Novém roce zase odjedeš.“

„Slibuješ, že se budeme celou dobu hádat?“ zeptala jsem se a Franz řekl: „Čestné slovo.“

„Velkolepé, přijedu,“ řekla jsem a najednou jsem začala brečet a myslela na naši kočku, která jednoho dne spadla ze střechy, prostě spadla, a my jsme si mysleli, že se to nemůže nikdy stát. Byla zvyklá chodit po střechách, vysoko vedle komína před televizní anténou, na které vrkali tlustí holubi. Jednoho dne uklouzla, ve zmatku se už nemohla udržet a zřítela se rovnou dolů, pět pater, a já ji viděla ležet dole bez hnutí a nebyla jsem schopná za ní seběhnout.

Franz nakonec letěl dolů a dlouho se nevracel. Už jsme o kočce nikdy nemluvili a v tom roce jsme se, jak se říká, odcizili. Už jsme prostě nemohli o ničem mluvit vážně, byli jsme k sobě cyničtí a ironičtí a nečestní a oba jsme tím trpěli, ale změnit se to už taky nedalo.

Dvacátého čtvrtého jsem si brzy ráno naházela pár věcí do tašky a vyrazila ještě do KaDeWe koupit alsaskou hořčici pro Franze. Mají tam oddělení s osmdesáti nebo sto různými druhy hořčice, ve skleničkách a v tubách a v hliněných hrníčkách, ostré a sladké a sladkokyselé, krémové a zrnité, od světle žlutých až po tmavě hnědé, a celá ta perverznost západu, celá ta nesnesitelná nadutost tohoto přebujelého, nemocného, prolhaného města Berlína se pro mě koncentruje v neuvěřitelnosti tohoto oddělení s hořčicemi – svět je v plamenech, je válka, lidé umírají hlady a vraždí se, milióny lidí jsou na útěku a nemají žádný domov, děti umírají na silnicích a Berlín si vybírá ze stovky druhů hořčice, protože není nic horšího než nesprávná hořčice na prostřeném stole. Ale já bych byla ještě stihla i to, vyjela bych výtahem nahoru a pro Franze, toho cynika, Franze, toho beznadějného intelektuála, Franze, toho posměváčka s hlubokými vráskami na levé i pravé straně nosu, byla bych pro Franze koupila hrubozrnnou tmavě žlutou sladkoostrou alsaskou hořčici v hliněném hrníčku s korkovým uzávěrem, kdybych v přízemí nebyla spatřila to prase. Eriku.

Vypadalo jako člověk a já nevím, jak jsem přišla na „Eriku“, ale byla to skutečně má první myšlenka. Erika byla skoro tak velká jako dospělé prase. Byla ze světle růžového plyše, měla čtyři silné, tmavě růžové nohy, tlustou hlavu s lehce pootevřeným prasečím rypákem, měkkýma ušima a světle modrýma skleněnýma očima, které měly nepopsatelný výraz – důvěřivé, dobromyslné, zvědavé a tak nějak mazané, vypadaly, jako by chtěly říct: proč se rozčiluješ, podívej se na mě, jsem jenom růžové plyšové prase uprostřed KaDeWe, ale vím docela jistě, že život má nějaký, i když skrytý, smysl. Bez váhání jsem Eriku koupila.

Vyšla jsem na ulici a dívala se po taxíku. „Můj Bože, jaká krása, to bude mít ale děťátko radost!“ řekla jedna stará paní a já myslela

na to, že to dítě, pod jehož stromečkem tohle prase přistane, se jmenuje Franz a je mu třicet osm.

Dojela jsem na letiště, vzala Eriku a tiskla jsem si její záda na prsa, takže ukazovala lidem světle růžové břicho a čtyři silné nohy vystrkovala do vzduchu. Přátelskýma modrýma skleněnýma očima Erika celý prostor v několika sekundách proměnila. Z hluku se stal jemný šepot. Děti vstávaly, rodiče do nich šfouchali, budili je, hlavy se otáčely. Ve všech jazycích světa říkali malí chlapani a dívky to samé: „Jé, můžu si sáhnout?“

Kdybych se v tomto prostoru postavila a mluvila k těm lidem o vlídnosti a lásce, o harmonii a touze, o Vánocích, o spáse a smíření – nikdo by mě neposlouchal. Byla bych trapná figurka a letištní ochranka by mě vyvedla. Erika okouzila svou pouhou přítomností. Tak velké prase, s takovým milým pohledem a tak měkké na omak přineslo na zem větší mír a lidem více blaženosti, než dokázali faráři při všech půlnočních mších. Vyndejte z jesliček toho ubohého, kýčovitého Ježíška s blond kudrlinkami a položte pod stromeček růžové prase v životní velikosti s žadonicíma skleněnýma očima – a stane se zázrak!

Za pouhých několik hodin změnila Erika můj život. Mluvila jsem s naprosto cizími lidmi, lidé se na mě smáli a já jim úsměvy oplácela a všude, kde jsme se s Erikou objevily, jsme na okamžik rozjasnily obličej ostatních.

Po přiletu mi italsí celníci pokynuli, abych šla stranou. Píchali prsty do prasete, čichali k němu, otáčeli ho, zkoušeli, jestli rachotí, a musel přijít Nando a Luigi, Danilo a Sergio, každý si musel na Eriku sáhnout, důkladně ji prozkoumat, zvednout do výšky. Když ji chtěli strčit do rentgenu, neprotestovala jsem jenom já. Cestující byli pobouření se mnou. Nakonec ten, kterému říkali Danilo, přivedl špatně naladěného vlčáka, který slídlil a čenichal kolem Eriky a hledal u ní drogy, na které mu vypěstovali závislost. Jeho zájem o Eriku byl ale tak malý, že jsme konečně mohli projít turniketem.

Milánské nádraží je vysoké a hrozně staré a krásné, má vznešená okna a nádherné secesní dekorace. Jako na každém velkoměstském nádraží byla i tady spousta lidí, takže člověka pořád postrkovali a vráželi do něj, ale já jsem měla uličku, kterou jsem mohla projít. Erika mi svýma skleněnýma modrýma očima uvolňovala cestu a já prošla přeplněným vánočním nádražím jako lid Izraele přes Rudé moře a za mnou se vlny zase zavřely.

Vlak byl nacpaný k prasknutí. Musela jsem stát na chodbičce. Z kupé někdo zamával „Jen mi to svoje prase dejte, podržím ho!“ Erika přistála na klíně jedné staré paní, a potom putovala dál z klína na klín, z náruče do náruče, přičemž jsem ji žárlivě a nedůvěřivě střežila.

Najednou jsme vyjžděli z Chiassa, příští stanice Lugano, polil mě pot. Musela bych se s Erikou rozloučit, kvůli Franzovi, který by si jí nejspíš vůbec nevážil. Ach bože, neměla jsem sem jezdit, tu dlouhou cestu, na Štědrý den, teď jsem stála v přeplněném vlaku a jela do města, které jsem neznala, za mužem, se kterým jsem skoncovala a jehož ironii bych dnes nemusela unést. A Erika – za žádnou cenu bych Eriku nedala a už vůbec ne Franzovi.

Když vlak zastavil v Luganu, posunkem jsem si Eriku vyžádala zpátky. Franze jsem zahlédla vzápětí. Stál pod lampou, v elegantním kabátě, a kouřil. Zastavila jsem se a nechala ostatní cestující projít kolem sebe. Kupé teď bylo skoro prázdné. Franz se loudal po nástupišti a hledal. Šel i kolem mého okna.

Rozhodla jsem se, že z vlaku nevystoupím. Nechtěla jsem Franze znovu vidět. Nechtěla jsem znovu vytahovat staré vzpomínky. Nechtěla jsem se odloučit od Eriky a vlak se rozjel, vyjžděl z nádraží

v Luganu dlouhým temným tunelem a já si pomyslela: Veselé Vánoce!

Nevěděla jsem, co se mnou teď bude. Nevěděla jsem, jak daleko pojedu a kde přespím, ale měla jsem Eriku a místo v uvolněném kupé, kam jsem si s ní sedla. Vlak projížděl malými nádražími bez zastavení. Možná, říkala jsem si, zastaví na nějakém čarovném místě a já vystoupím a potká mě štěstí.

Nakonec jsem vystoupila s Erikou v Bellinzone na téměř prázdném nástupišti. Bylo chladno a přede mnou se holub pokoušel sezobnout drobek, ale nešlo mu to, protože měl zobák splepený žvýkačkou. Opustila jsem nádraží, Eriku jsem tiskla k sobě a šla dolů ulicí. Dívala jsem se do všech vedlejších ulic a u třetí jsem měla štěstí: *Pensione Montalbina*.

Na dveřích byla cedulka: *chiuso*, zavřeno, ale v přízemí bylo za zataženými záclonami vidět světlo. Musela jsem to zkusit. Byla jsem si jistá, že Erika mi dveře otevře. Ježíška na Štědrý den nikam nepustili, ale před plyšovým prasetem by se přece nikdo nemohl zamknout!

Někdo opatrně odtáhl záclonu a za sklem se objevila velká červená mužská hlava. Chvíli se na Eriku dívala a záclona se zase zatáhla. Slyšela jsem, jak se uvnitř někdo šourá, a po dlouhém a pomalém šmátrání se dveře konečně otevřely. Přede mnou stál muž, ne o moc vyšší než já, ale nesmírně tlustý. Na ramenou mu spočívala kulatá hlava bez krku, nohy už určitě pod mocným břichem léta neviděl a jeho vypasené ruce odmítavě veslovaly vpravo a vlevo podél těla. „Copak to je?“ zeptal se a já jsem řekla: „To je prase a hledáme pokoj na jednu noc a večeri.“ „Prase,“ mumlal a natáhl ruku, aby Eriku opatrně pohladil. „Jmenuje se Erika,“ řekla jsem směle a tlustoch uctivě přikývl: „Erika.“ – „Prosím, pusťte nás dovnitř,“ řekla jsem, „nevíme, kam bychom šly,“ a pro jistotu jsem mu ukázala, že mám peníze na zaplacení pokoje.

Ten muž na mě dlouze zíral, až konečně zvedl ruce, sklonil hlavu, nohou otevřel dveře o něco víc a nechal mě vstoupit. Zamknul za mnou a já jsem stála v tmavé chodbě, Eriku v náručí, a čekala jsem, co se z těchto Vánoc letos ještě vyklube.

Tlustoch otevřel dveře do úžasně veliké kuchyně, kde hořel oheň v krbu. Vzal svůj talíř, který byl už téměř dojedený, a strčil si poslední kolečka salámu do úst. „Teď uvaříme pořádně,“ řekl a uvázal si zástěru. Pracoval beze slov, rychle a s jistotou. Jenom občas vrhnul pohled na Eriku a zamumlal její jméno.

Zničehonic přede mě Franco položil talíř a vidličku, dali jsme se do jídla. „Díky, Franco,“ řekla jsem a na okamžik položila svou ruku na jeho: jako bychom byli staří přátelé. Byl rozpačitý a nemohl se na mě podívat. Erika seděla mezi námi – posouvali jsme si láhev vína sem a tam, až byla skoro prázdná a Franco přinesl další. Mluvil trochu turistickou němčinou a já lámanou italštinou, a tak jsme se pokoušeli si navzájem vysvětlit, co nás zrovna na Štědrý večer zahnal do téhle kuchyně. Vyprávěl, že je z vesnice, ne tady ze Švýcarska, ale z Cusina, v Itálii, a každý den jezdí jako kuchař sem a tam, protože má ženu a dceru. A ta žena ho opustila, právě teď před Vánocemi se odstěhovala k jednomu kadeřníkovi do Luzernu, i s dítětem, a sám to doma nevydrží. Zoufale se podíval na Eriku a zvolal: „Moje žena byla taky tak tlustá a tak růžová, taková krásná jemná pleť!“ a natáhl ruku a pohladil Eriku a do očí mu vstoupily slzy. Vyprávěla jsem, že jsem rozvedená a žiju úplně sama a že jsem chtěla navštívit někoho v Luganu a pak že jsem prostě jela dál, a jestli bychom tento večer nemohli zůstat spolu tady. „Si si,“ zavolal a donesl láhev grappy a dvě skleničky. Franco si zástěrou otřel slzy, utřel si nos a vzal Eriku na klín. „Tak měkká byla!“ zvolal,

„tak měkká a já jsem se k ní vždycky choval hezky!“ A začal zase plakat a tiskl obličej mezi Eričiny uši. „Prasecí Vánoce,“ řekla jsem a přiložila ještě kousek dřeva a Franco řekl: „Erika,“ a hlava mu spadla.

Když jsem se vzbudila, bylo ráno a oheň už dohořel. Ztuhle jsem visela na své židli, sklenička s grappou ležela na podlaze rozbitá. Závěsy pronikalo denní světlo a na stole ležel napříč tlustý Franco, hlavu položenou na Erice, a spal. Potichu jsem vstala, vzala si tašku. Klíč byl ve dveřích, zavřela jsem za sebou. Ulice byla tichá a prázdná, podívala jsem se nahoru na *Pensione Montalbina* a myslela si: Všechno nejlepší, Eriko, utěš ho, ty to dokážeš! a šla jsem na nádraží. Doma v Berlíně jsem našla telegram od Franze: „Co se děje, sakra?“ Zatelegrafovala jsem mu zpátky: „Nic. Adieu!“

**z němčiny přeložila Kateřina Prešlová (čestné uznání
v kategorii próza)**

Georges Bernanos: Velké hřbitovy v měsíčním svitu

Vztek hlupáků mne vždy naplňoval smutkem. Ten vztek duní celým světem. Co naplat! Toužili jen ničemu nerozumět, a dokonce je to spojovalo. Necháпали nic, a přitom se sami od sebe sdružovali, ne však na základě nějaké zvláštní vzájemné náklonnosti, ale na základě své skromné úlohy, kterou zdědili anebo získali náhodou a která pohlcovala celičky jejich malý život. Skutečný hlupák totiž pochází téměř výhradně ze středních tříd, neboť vyšší vrstvy si osobují výlučné právo na naprosto nepoužitelný druh, na hloupost luxusní, a nižší vrstvy se nezmohou než na hrubé náznaky animality.

Hlupák je především bytostí ovládanou zvyky a předsudky. Když je vytržen ze svého prostředí, uchovává si v úzce sevřené lastuře vodu z laguny, kterou byl odkojen. Žádná jiná společnost nespořádala tak ohromné množství ubožáků jako ta naše. Požírání je podobně jako Napoleon své „Marie-Louisy“ za francouzského tažení, dokud je jejich lastura ještě pěkně měkká, ani je nenechá dozrát. Velmi dobře ví, že hlupák si s věkem a s mírou zkušenosti, již je schopen dosáhnout, časem utvoří hlupáckou moudrost a tou se zatvrdí.

Odpusťte, že se vyjadřuji prostřednictvím obrazů. Z celého srdce bych si přál psát tyto velmi prosté úvahy jazykem tak prostým, jako jsou ony samy. Jenomže pak by nebyly pochopeny. Aby člověk začal tušit pravdu, o jejíž zřejmosti se lze přesvědčit každý den, k tomu je zapotřebí úsilí, jakého je dnes schopen málokdo. Jen přiznejte, že je vám prostota odporná, že se za ni stydíte.

Vztek hlupáků skutečně naplňuje svět. Můžete se tomu smát, chcete-li, ale ten vztek neušetří nic a nikoho a nezná slitování. Pravicovní či levicovní dogmatikové budou přirozeně dál třídit hlupáky, vypočítávat jejich druhy a rody, definovat každou skupinu podle tužeb, zájmů a osobité ideologie jejich stoupců. Vždyť pro ty lidi je to pouhá hra a mají to v popisu práce.

Pochopitelně, rozhojnění politických stran lichotí především domýšlivosti hlupáků. Poskytuje jim totiž iluzi výběru. Byli jsme svědky zrodu a zániku mnoha politických stran. Neklidné stádo se neustále znovu seskupuje. Jakmile se ale zdá, že si okolnosti – zejména volební taktika – vynucují nějaký systém politických svazků, ubožáci okamžitě zapomenou na rozdíly, které tak jako tak chápali jen s velkými obtížemi. Sami od sebe se rozdělují na dvě skupiny a na nejmenší možnou míru tím zjednoduší obtížný

myšlenkový pochod, který je jim nabízen; nyní už budou pouze zaujímat opačná stanoviska než jejich protivník, takže mohou použít jeho program, jenže s opačným znaménkem.

Hloupost nevytváří nic, jen obdivuhodně podřizuje svým zájmům, svým hloupým zájmům, vše, co jí náhoda přinese do cesty. A díky ještě mnohem záhadnějšímu jevu se hloupost sama od sebe přizpůsobí lidem, okolnostem nebo doktrínám, které probudí její ohlupovací potenciál.

Obtěžuje vás, že tak dlouho píšete o hlupácích? Abych pravdu řekl, ani mně se o nich nepíše snadno. Musím vás však hlavně přesvědčit o jednom: hlupáky nepřemůžete ani železem ani ohněm. Protože jak už jsem řekl, oni nevynalezli ani železo, ani oheň nebo plyny, ale umějí dokonale využít všeho, co je zbaví toho jediného úsilí, jehož nejsou schopni, totiž samostatně myslet. Raději budou zabíjet než přemýšlet, v tom tkví ta tragédie! A právě vy jim k tomu dodáváte nástroje! Než bude vyroben stroj na myšlení, na který čekají, po kterém volají – spokojí se docela dobře se strojem na zabíjení, dokonce jim padne jako ulitý. Industrializovali jsme válku, aby ji měli na dosah ruky. A oni už ji vážně mají na dosah ruky.

Jak jinak mi chcete vysvětlit, proč, jakým zázrakem je najednou tak snadné udělat vojáka z každého drobného obchodníka, z každého burzovního makléře, advokáta nebo kněze? Je přece jenom s podivem, že ta vaše kapitalistická civilizace, která, jak známo, nepodporuje v člověku obětavost, má v době, kdy je hospodářství alfou i omegou všeho, k dispozici tolik vojáků, kolik mohou továrny vyrobit uniforem.

A jakých vojáků! Takové svět dosud nepoznal! Vytáhnete je přímo z kanceláře nebo z dílny. Dáte jim jízdenku do Pekla s razítkem odvodové kanceláře a nová bagančata, obvykle promokavá. Poslední povzbuzení, nejvyšší pozdrav vlasti má podobu nevraživého pohledu nově povoláného rotmistra, přiděleného do skladu oblečení, který jim vynadá do blbců. Nato pospíchají k nádraží, trochu omámení, ale s obavou, že by mohli zmeškat vlak do Pekla, navlas stejně jako kdyby jeli někdy v neděli na rodinnou večeři. Rok, dva roky, čtyři roky, tak dlouho, jak bude třeba, dokud bude platit okružní jízdenka vystavená vládou, budou cestovat po této zemi v dešti kulek, budou dávat pozor, aby nejedli bez dovolení čokoládu ze záložních dávek, budou se starat, jak šlohnout kamarádovi balíček obvazů, který jim chybí. Když přijde útok, přicupitají s kulkou v břiše jako koroptve ke stanovišti první pomoci, natáhnou se celí zpocení na nosítka a probudí se v nemocnici, kterou o něco později opustí stejně poslušně, jako tam přišli, s otcovským štulcem vojenského pana doktora, dobrého starouše. . . Když pak přijde den Vítězství. . . zkrátka v den vítězství doufají, že se dostanou domů.

Ve skutečnosti se stále ještě nevracejí kvůli onomu slavnému „Příměří ještě není mír“ a také proto, že je třeba jim poskytnout čas, aby si to uvědomili. Roční lhůta se tehdy zdála přiměřená. Týden by býval stačil. Týden by býval stačil. Týden by stačil na to, aby vojákům ze světové války dokázali, že na vítězství se mají dívat z dálky, jako na plukovníkovu dceru. Vrátili se tedy pokojně do továren a do kanceláří. Někteří z nich měli dokonce to štěstí, že našli v kalhotách, jež nosili před válkou, pár stravenek do hospody, do staré dobré hospody, kde stával oběd dvacet sous. Jenomže nový hospodský už je nechtěl.

Možná řeknete, že tito lidé byli světci. Ne, ujišťuji vás, nebyli to světci. Byli odevzdaní osudu. V každém člověku se ukrývá nesmírná schopnost smířit se s osudem, člověk je přirozeně odevzdaný. Světci se s osudem nesmiřují, alespoň ne v tom smyslu, jak to chápe svět. Jestliže v tichosti strpí nespravedlnosti, které obyčejné lidi dojímají,

pak jen proto, aby mohli lépe upnout všechny síly svého velkého ducha proti Nespravedlnosti, proti její ocelové tváři.

Člověk je od přírody odevzdaný osudu. A moderní člověk je ještě odevzdanější než jeho předchůdci, neboť společnost, kde se vztahy mezi bytostmi už omezily na pouhé „má dáti – dal“, jej uzavírá do naprosté samoty. Avšak bylo by chybou se domnívat, že z něj odevzdanost učinila neškodného živočicha. Soustřeďuje v něm všechny jedy, pod jejichž vlivem bude v příhodné chvíli schopen jakékoli formy násilí. Pravdou zůstává, že parlamentní demokracie, jakkoli vzrušenější, ve skutečnosti trpí nedostatkem temperamentu. Zato diktátorským demokraciím hoří v útrokách oheň. Imperiální lidovlády jsou demokraciemi v říji.

Abyste rozpoutali vztek hlupáků, stačí je postavit proti sobě navzájem; a imperiální lidovlády na vrcholu bohatství a moci byly nuceny toto riziko podstoupit. Podstoupily je. Mýtus Pokroku bylo snad to jediné, co mohly miliony lidí sdílet, to jediné, co bylo s to uspokojit současně jejich hrabivost a jejich povšechný moralismus. Jejich zločiny spáchané kvůli zlatu mají přitom abstraktní povahu.

Když pasák krav, který má místo mozku piliny, znásilní a zabije dvě mladé pasačky, stane se z jeho jména potupný přívlastek, bude zkrátka prokleta. Zatímco „páni podnikatelé“, jak uctivě nazývá jeden pan senátor velkoobchodníky s otroky, mohli naplnit celé kostnice, ale ze všeho toho mrtvého černého masa se po staletích line jen lehká vůně verbeny a španělského tabáku.

Aby si kapitáni otrokářských lodí zasloužili důvěru, plnili své povinnosti svědomitě, jak je dostatečně dobře patrné z následujícího příběhu, o němž referoval *Candide* 25. července 1935:

„Černochoy, kteří se nejvíce provinili, jsme včera v osm hodin vyvedli na palubu, přivázali je za ruce i za nohy a natažené na bříse jsme je nechali bičovat. Dále jsme jim provedli skarifikaci hýždí, abychom jim dali důrazněji pocítit jejich viny. Jakmile měli hýždě zkrvavené od ran bičem a skarifikace, pomazali jsme jim je směsí střelného prachu, citrónové šťávy, solného láku a drcené papriky rozetřené spolu s jakousi drogou, kterou připravil chirurg, a drhli jsme jim je, aby se do nich nedala sněť a také aby je to páliło; přitom jsme stále drželi loď co nejvíce po větru, s plachetním lanem po levoboku.“

Nacházíme zde mimochodem pěkný příklad opatrné diskřetnosti, s níž tehdejší společnost předkládala hlupákům nevyhnutelné otázky svědomí. Jen s velkými obtížemi dnes ospravedlňuje italský tisk v jejich očích hromadné ničení habešského materiálu yperitem.

Celá ta mystika síly hlupáky odrazuje, protože je nutí k namáhavému duševnímu soustředění. Ráda by je zkrátka přiměla dívat se na celou věc očima pana Mussoliniho. Chování tohoto pána před francouzskými diváky je velmi podivné. Před vesnicemi, kde se obráncům podařilo vyhubit vše živé včetně hlodavců a hmyzu, se obrací k potomkům pánů podnikatelů, kteří přijeli i s chotěmi, s dcerkami a chlapci, co se připravují ke zkouškám na Vysoké škole inženýrské. Myslím, že se zpočátku trochu červená, ale potom se rozohní a mluví o velikosti, jež odnepaměti doléhá celou svou vahou na bedra ubožáků, mluví o Moci a Říši. Dobří měšťané si vyměňují velmi rozpačité pohledy. Proč nás sem vlastně pan Mussolini zavedl? Okolní krajina je ještě chmurnější než hřbitov Montmartre a má žena je citlivá, protože má nízký tlak. Teď opravdu není ta nejvhodnější chvíle řečnit kvůli nějaké záležitosti s negry. Naši předkové také zbohatli na negrech jako tento pán, ale nepotřebovali z toho dělat žádnou velkou vědu. Tak je ten obchod výnosný, nebo ne?

Představa velikosti odedávna hlupácká svědomí jitřila. Velikost znamená neustálé překonávání a prostřední lidé pravděpodobně nemají žádný obraz, jenž by jim umožnil představit si její nezadržitelnou vitalitu. Zato myšlenka Pokroku je tou správnou vodou na jejich mlýn. Velikost vyžaduje velké závazky. Naproti tomu Pokrok plyne sám od sebe tam, kam jej táhne tíha nahromaděných zkušeností. Stačí se tedy nechat unášet svou vlastní vahou a neklást žádný další odpor. Je to asi jako spolupráce chciplého psa s proudem vody, který jej unáší.

Když dávný sklářský mistr po poslední inventuře počítal přesnou výši zisku, musel si přeci jenom vzpomenout na svého skromného spolupracovníka, který plival poslední zbytky svých plic do popela v ohništi. Připomeňme si také slavnou odpověď jednoho amerického zaměstnavatele novináři, který si prohlédl továrnu a před odjezdem popíjel se svým hostitelem. Novinář se náhle zamyslí a zeptá se: „A kde proboha zaměstnáváte staré dělníky? Žádný z těch, co jsem viděl, nevypadal na víc než na padesát. . .“ Ten druhý na chvíli zaváhá, pak dopije skleničku a povídá: „Vezměte si doutník, zakouříme si a zajdeme na hřbitov.“

I sklářský mistr občas musel zajít na hřbitov. Ne že by se tam zrovna modlil, avšak je docela dobře možné, že se choval přiměřeně situaci, anebo že dokonce rozjímal. Proč ne? Myslím to docela vážně. Ti, kdo mne neznají, mě poměrně často považují za křiklouna a hanopisce. Znovu opakuji, že polemik je zábavný do dvaceti, do třicítky je snesitelný, před padesátkou otravný a potom už je nechutný. Polemické choutky starců chápu jako jednu z forem erotiky. Jak se říká, křikloun se rozčiluje jen naoko. Mně je rozčilování vzdálené, já se pokouším pochopit.

Jak vysvětlíte hlupákovi, že existuje národ Chudých, který možná není o nic méně houževnatý než národ židovský? S tím národem je možné vyjednávat, ale nelze jej nechat rozplynout mezi ostatními. Bude mu stůj co stůj nutné ponechat jeho zákony, zvyky a onu tak svéráznou životní zkušenost, s níž vy ostatní nic nenaděláte. Zkušenost ne nepodobnou zkušenosti dětství, naivní a složitou zároveň, a také moudrost, nešikovnou a neméně čistou než umění dávných malířů.

Znovu vám pravím, že nejde o to obohatit chudé, neboť veškeré zlato z vašich dolů by na to pravděpodobně ani nestačilo. Žádná síla na světě nezastaví věčně plynoucí zlato, žádná síla nesvede do jednoho zlatého jezera milióny potůčků, kterými uniká ten váš začarovaný kov, uchopitelný ještě obtížněji nežli rtuť. Chudáka není třeba obohatit, ale chovat jej v úctě, či lépe řečeno, vrátit mu jeho čest. Bez úcty pochopitelně nemůže žít silný ani slabý, ale slabý ji potřebuje více než jiní. Na této pravdě ostatně není nic zvláštního. Je nebezpečné nechat slabé mravně klesnout: zkaženost slabých je jedem pro silné. Kam až by klesly ženy, vaše ženy, kdybyste se na základě jakési společné dohody moudře nerozhodli chovat je v úctě, ačkoli po staletí máte v rukou prostředky k zotročení jejich těla i ducha? Ctíte ženu i dítě a nikoho z vás by ani nenapadlo považovat jejich slabost za nějakou mírně potupnou, stěží příznatelnou vadu. Jestliže mravnost takto zvítězila nad násilím, proč by nemohla ustoupit také hanebná prestiž peněz? Ano, vážnost peněz by klesla opravdu hluboko, kdybyste jí potměšile neposkytovali svou podporu.

**z francouzštiny přeložil Jan Radimský (1. cena v kategorii
proza)**

Onno te Rijdt: Mores

Nebere to konce.

Schodiště je vysoké a strmé a schody úzké. Po hmatu rozeznávám, že jsou ze dřeva. Mají ohlazené hrany. Nahoře mi někdo poklepe na pravé rameno na znamení, že mám zahrnout doleva.

Cítím mokro. Vlhkost prostupuje špičkami mých dírkových bot, mám umáčená kolena. Vedle sebe slyším šoupání podrážek. Nad hlavou mi bez ustání někdo rve.

„Lezem, lezem, tohle je peklo, inferno! Seš nýmand, slyšíš mě, seš nula!“

Jak bych ho taky mohl neslyšet!

Uchechtnu se a dostávám herdu.

„Tady není nic k smíchu! Zbláznil ses?“ chrlí ze sebe ten kluk. Vyslovuje temné „a“, takže „zbláznil“ zní trochu jako „zblóznil“.

„Nějaký problém, Groddere?“

„Ta zasraná nula si myslí, že se snad může smát.“

„Zbláznil ses?“

Znovu se musím zachechtat, tentokrát kvůli nenadálému zájmu o mé duševní zdraví.

Někdo mě botou rýpne do levého boku. Mám příšernou žízeň.

„Co je tu tak strašně k smíchu?“

„Normálka,“ odpovím.

„Normálka?! Jaká normálka? Pro nulu není nic normálka, a už vůbec by se neměla ničemu smát. . . Za mnou!“

Lezu dlouhou chodbou.

Otevřou se dveře a kdosi mě postrčí.

Ještě před pár minutami jsem měl hlavu v pračce, do které usilovně mlátili hokejkami.

Opatrně vstanu. Povyk na chodbě. Zdátky se ozývá hudba.

Fatboy Slim is fucking in heaven. Fucking and fucking and fucking in heaven. . .

„Pánové, měli bychom sejít dolů. Je čas na dvorek.“

Poznávám hlas Hana Wijminga, předsedy Asistence. Asistence organizuje a vede seznamovací období – takzvané SOB. Mužská část osazenstva Asistence si od doby, kdy je zvolena, nechává růst vousy a knírek.

„A teď si všichni brejlovci vymáchají okuláry v jogurtu, potom si je posadí zpátky na nos, no a co řeknou pak?“

Rychle pohledem přelétnu náš stůl. Ze třiceti nul jich pět nosí brýle. Jeden z nich udělá, co bylo nařízeno, a ostatní ho následují. Slunce ozařuje tu část dvorku, v níž sedíme. Úzká prkna slouží jako lavice, místo stolu dvoje dveře položené na kozách. V jednom koutě se povalují rozbitá kola a dva vybuchlé televizory.

Nestor Sicílie obhlédne stůl. „Fajn. A co teď řeknete?“

„Nic nevidím,“ ozve se jeden kluk.

„Skoro správně. Řekněte: Óóó, je tu ale mlha.“

Několik kluků, kteří nenosí brýle se zachechtá.

„Zbláznil ses? Nikdy se neposmívej svým bližním nulám. Ani když mají brýle.“

„Vždyť já jsem se jim ale nesmál,“ brání se hošan s obličejem jako měsíc v úplňku

Zásadní chyba, pomyslím si. Během minulého týdne jsem se naučil, že se člověk v takovém okamžiku nemá snažit hájit.

K hošanovi se výhružně naklání vysoký kluk s hezkým, výrazným profilem.

„Chtěl jsi našemu nestorovi odmlouvat? Slyšel jsi snad, že by ti někdo dovolil, abys otevřel tu svou klapačku? Zbláznil ses?“

Podle temného „a“ poznávám Groddera. Mluví nahlas, ale klidně, každé slovo zní jako dávka ze samopalů. Nemusí rvát, aby si získal respekt.

„Ne, já. . .“

Nestor Sicílie udělá chlácholivé gesto.

„Když chce mermomocí mluvit, tak ať. . . Postav se.“

Klučík poslechne. Nemám ponětí, jak se jmenuje. Očím šestice obrýlenců stále ještě brání ve výhledu vrstva jogurtu. Na triko jim skanou první bílé hroudy. Nosíme zelené tričko s bílým potiskem, na zádech máme napsáno Ratolístky roku 2000.

„Okej, nulo, teď spust'. Chtěl bych slyšet pojednání o sexuálním životě mořských sasank.“

Nestor si prsty několikrát přejede po hlavě. Je blondák, má pečlivě zastřižené, ulízané vlasy a po levé straně nosí pěšinku.

Nula se rozpačitě škrábe na krku.

„No, ehm. . . mořské sasanky jsou při námluvách velmi aktivní, páří se. . .“

„Cože? Námluvy? Pářit se? Co nám to tu předvádíš, hochu? Tady nejseš v evangelickém vysílání!“

„Sorry. . . já. . . okej. . . Tak sasanky jsou hrozně nadržené a šukaj o sto šest. . .“

Nestor mu znova skočí do řeči.

„Cože dělají? Cos to řek? Šukaj? Sorry, ale koukni se kolem sebe. Vždyť jsou tady i holky.“

Několik Siciliánů začne vyluzovat zvuky připomínající prasečí chrochtání. Kluk vypadá, že se každou chvíli rozbřečí. Je mi ho líto, chtěl bych mu říct, aby to nebral vážně, ale zároveň jsem rád, že nejsem v jeho kůži.

Minutu co minutu se dělá větší dusno. Předloktí mi pokrývá nespočet miniaturních kapiček, vyrazily těsně jedna vedle druhé jako cibulky na poli. Po holení mi stéká stružka. Za mnou stojí padesátilitrový sud. Kdyby to po mně chtěli, za jedno pivo bych si klidánko stáhl kalhoty. Oficiálně nesmí nuly pít žádný alkohol.

„Zase se posad', hochu, s tebou si moc srandy neužijem.“

Nestor obhlédne mé obrýlené soukmenovce.

„Milha už se pěkně zvedla, jak vidím.“

Představuju si kyselý puch jogurtu na tričkách nul. Na to, abychom si vyprali, nezbývá během seznamovacího období čas. Domů se nikdy nevracíme před dvanáctou a v osm ráno už musíme být zase na place. Celých čtrnáct dnů. Tak to chodí, pokud se chcete stát členem spolku Pallas.

Namáčíme tkaničky od bot do jogurtu, věšíme si je za uši a snažíme se jogurtem, který se na nich uchytil, nakrmit souseda nebo sousedku po naší levé ruce.

Běháme sem a tam mezi dvěma čarami. U startu pokaždé odložíme nějaký svršek, všichni jsme zpocení a špinaví a podle pořadí v cíli se můžeme jít osprchovat. Kluci si musí svléknout všechno až na slipy, holky si toho na sobě můžou nechat, kolik chtějí.

Sedíme nalepení jeden na druhého v chodbičce se čtyřmi umývadly a dvěma pračkami. K seznamovacímu období patří „smačkávání“. Neustále se v příliš malých prostorách, u příliš malých stolů a pod příliš málo sprchami tísňíme s příliš mnoha lidmi.

Z jedné sprchy vychází Gert Hoeken van Reinders, nemotorný dlouhán s kulatými brýlemi.

„A Gerte. . . teda, chci říct, Hoekene van Reindersi.“

Sakra, zase jsem na to zapomněl: oslovuje se příjmením.

Hoeken van Reinders se usměje.

„Tak jak je, Van Rigterene? Připadalo ti to drsné?“

„Ne, prima. A co tobě?“

„Jasně, že to bylo bezva. Konečně přijde na řadu žrádýlko. Už se nemůžu dočkat.“

Někdo se ptá Hoekena van Reinderse, kde bydlí jeho bratr.

„V Tribunálu 5.“

Z vícero úst se polohlasně ale obdivně ozve: „Páni!“ Tribunál 5 je jeden z nejpoblábnějších domů. Ani ne po dvou týdnech už přesně vím, jak se měří „popularita“. Roli při tom hraje:

studentský dům,

ročníkový klub,

funkce ve spolku,

případně sport.

Nikoho nesmíš posuzovat podle prvního dojmu.

Tak třeba Jan Reef na mě působí docela nemastně neslaně. Připomíná prodavače biblí.

Ale když se řekne Jan Reef, znamená to:

Dům Rezidence, kategorie pět hvězdiček, to jest maximum.

Klub Dappertutto, to jest čtvrtáci čili poslední ročník.

Funkce: člen komise Senza-regole (Senza-regole je rok co rok pořádaný týden oslav, jeden z každoročních vrcholných okamžiků v životě spolku).

Sport: pozemní hokej, krajský přebor.

Skóre: totálně skvělý maník plus bonus za vrcholový sport. Jan Reef má hezku slečnu, nedávno se líbali přede dveřmi spolku. Uvnitř Pallas je to zakázané.

Starý zvyk.

Dneska jsem se jich zase několik přiučil; dva týdny do nás hustili bezvýznamné, ale přitom hrozně důležité informace, které jsou páteří veškerého dění ve spolku.

Čtvrtáci a starší můžou popíjet v té části velkého sálu, která se rozprostírá od psacího stolu dál, nižší ročníky pouze když je tam někdo z nich pozve.

Mazáci si můžou objednávat u starého i nového baru, zelenáči jen u nového.

Studenti desátého ročníku a výš si ve spolku můžou na sobě nechat bundu, ostatní nikdy. (Zdůvodnění zní: nejsme žádná nádražní restaurace.)

A jak byl ten poslední zvyk? Aha, už vím. Spory, které není možné urovnat slovně, se řeší zápasem. Aktéři hádky se navzájem chytanou za klopy saka a pak se jeden druhého snaží složit k zemi. Když je po všem, sluší se, aby si spolu dali pivo.

Už zase hraje *Fatboy Slim*. Popadnu chlebiček obložený sýrem, spořádám ho a spláchnu několika hlty piva.

Přistoupí ke mně dva kluci. Jeden večer před několika dny jsme se spolu bavili ve velkém sále. Pokud se nepletu, jsou to třetíci.

„Dalo se to přežít?“

Dělám, jako bych si oddechl: „Jakž takž.“

„Přespáváš v Parku 47, že jo?“

„Bydlím tam jenom dočasně.“

„Taky považuješ Sicílii za nejtutovější dům?“

Na chvilku se zamyslím a v duchu se ptám, co chtějí slyšet.

„Nevím. Po týdnů a půl. . .“

„Nekličkuj, hochu,“ přeruší mě jeden z nich. „Jo nebo ne?“

„Když to mám posoudit podle toho, co se říká, patří ke špičce.“

„Jen tak dál. Jestli budeš pořád odpovídat takhle vyhybavě, uplatníš se v politice.“

Mrknou na sebe.

„V pondělí po seznamovacím období pořádně párty, kde si vybereme nového podnájemníka. Být tebou, tak určitě přijdu.“

Samým rozrušením mi začnou hořet tváře. Když jsem se před čtrnácti dny stal členem spolku, neznal jsem nikoho. A dnes mám šanci získat pokoj v nejproslulejším domě Pallas.

„Okej,“ říkám. „Moc rád.“

„Tak v pět.“

Najednou nestor Sicílie zvedne ruku.

„Ticho!“

Nuly jsou dobře vyceповané. Někteří Siciliáni méně.

„Van Meerlo, Revensteine, držte huby! Bude se zpívat!“

Zpívání. . .

Čtrnáct dní se neustále někde tísníte, musíte běhat jako ovce za vůdcem stáda, jíte špatné jídlo, povinně konverzujete s lidmi, s nimiž po skončení seznamovacího období neprohodíte už ani slovo, stále jedno a totéž smradlavé tričko – to vše mi připadá jako procházka růžovým sadem v porovnání se zpěvem. Ročníková píseň, píseň Asistence a další spolkové písně. Nemůžou se jich nabažit.

„Necháme si vás tu až do doby, kdy v sále začíná odpolední drink, to znamená do šesti. Budete svědky něčeho jedinečného: dobývání krbu Siciliány.“

„Super!“ řve několik Siciliánů jako jeden muž.

„Jednou za rok si písně našeho domu můžou zazpívat i ti, kdo v Sicílii nebydlí. A to během společného lunche. Važte si toho, že se téhle cti dostane právě vám! Jednou o tom budete vyprávět svým dětem a vnukům.“

Motto domu Sicilia zní: *Hic ingenium meum claudicat*.

„Znamená to něco jako – na to je můj rozum krátký,“ vysvětluje nestor.

Hasíme si to do spolku, který je odsud maximálně dvě stě metrů. Kousek po zasypaném grachtu a úzkou uličkou a jsme na místě. Ti, kteří jsou vepředu, rozrazí těžké dřevěné dveře society a začnou vyřvávat motto spolkového domu. Zbytek je následuje. Cítím, jak nám stoupá hladina adrenalinu. Musíme zůstat vzadu, za Siciliány. Jako nastávající členové se ještě nemůžeme aktivně zúčastnit.

Motto se rozléhá šatnou a širokým schodištěm. Siciliáni zrychlí kroky, jako smršť vpadnou do sálu a vrhnou se směrem k psacímu stolu. Zplna hrdla zpívám a ženu se za nimi. Židle se kácejí k zemi, holky, které dosud nerušeně popíjely, prchají. Kdo včas neuteče, bude lidskou masou smeten na stranu. Všechny ostatní nuly už jsou na místě. Dohromady dobrých tisíc lidí sedí, stojí, utíká nebo je poráženo.

Pokaždé, když vejdu do sálu, ohromí mě jeho kolosálnost a dynamika. Cítím se v něm nepatrný, protože jsem jen jeden z davu, a právě proto, že k davu patřím, připadám si zároveň i velký.

Za psacím stolem se nachází krb, to jest území páťáků a ještě starších studentů. Olymp spolku. Když nás nuly a dokonce i většina starších ročníků uvidí, vyklidí rychle pole. Několik neohrožených hlupáků se pokusí odsunout psací stůl směrem k nám, aby si tak pro sebe vytvořili víc prostoru.

Za necelou minutu je krb náš.

HIC INGENIUM MEUM CLAUDICAT.

HIC INGENIUM MEUM CLAUDICAT.

Pozn. překl. V září roku 2001 vyšla nizozemskému právníkovi a spisovateli Onnu te Rijdtovi knížka s názvem Mores, která se ve velmi krátké době dočkala celkem tří vydání. Záhadné slovo „mores“ znamená v holandštině asi tolik co „zvyky či nepsaná pravidla“ – Holanďané jím odkazují především k rituálům, které ve vysokoškolských „korpsech“, tedy „univerzitních areálech“, praktikují někteří studenti.

Prostřednictvím hlavního hrdiny a vypravěče knihy, studenta prvního ročníku práv Warda van Rigterena, nás autor uvádí do jednoho z vyhlášených studentských spolků nazvaného Pallas. Warda v tomto úryvku zastihneme uprostřed dvoutýdenních iniciačních obřadů, které předcházejí jeho přijetí mezi plnoprávné spolkové členy.

z holandštiny přeložila Irena Bonková (bez ocenění)

Willy Russell: Loučení se svobodou

Dámské a pánské toalety tanečního lokálu v Liverpoolu. Večer. Na pánských záchodech jsou tři pisoáry a jedna kabinka, dále zrcadlo, umyvadlo, zásobník na papírové ručníky a kovový odpadový koš na papírové ručníky. Na dámských záchodech jsou kabinky tři, umyvadlo, police, nějaké židle, dlouhé zrcadlo, zásobník na papírové ručníky a koš. V hledišti se stmívá a hraje „Superstition“ od Stevieho Wondera. Píseň odeznívá do ztracena, postupně ji přehluší zpěv dívky.

Dívky: (za jevištěm)

Linda se dopoledne vdává,
bim bam zvon vyzvání bim bam,
pánové pojďte,
ji doprovodíte,
jen ať tu svatbu nezmešká. . .

(Dívky projdou hlavními dveřmi do chodby a vejdou na toalety. Linda, které byla píseň zjevně určena, jde přímo do kabinky a zavře za sebou dveře. Zbylé dívky si upravují make-up.)

Maureen: (pláče) Hodně štěstí, Lindo. Hodně štěstí.

Bernadette: Co to do tebe najednou vjelo?

Maureen: Já nevím.

Bernadette: Bulet bude! Dyť máme dneska zapíjet svobodu! Dneska se máme bavit.

Maureen: (zajímá se) Ale já se bavím. Protože já jí to hrozně přeju, Lindě.

Carol: (volá směrem k Lindě) Však ti to, Lindo, všechny hrozně přeju. Krucinál, Lindo, ty máš takový štěstí!

Frances: No jen si to, Lindo, představ, pozejtří už budeš mít svůj kvartýr a svého muže. Bude z tebe vdaná žena.

Bernadette: Budeš mít svůj obyvák, svůj vysavač a svojí televizi.

Maureen: (pláče) Svého manžela. . .

Carol: No. Ty jo ale, že je Dave dost dobrej. Vopravdickej chlap. Takovej do všeho hnedka hr.

Frances: A je hezkej.

Bernadette: A taky maká jak šroub.

Bernadette: Zato ten můj neudělá doma za nehet! Ten i kdyby mu barák padal na hlavu, tak se z toho křesla nezvedne.

Frances: To ne, to Dave bude docela jinej kádr.

Carol: To je jasný, hotovej domácí poklad.

Maureen: A co teprv až budou mít děti, to se jim určitě bude děsně věnovat. (Pláče.)

Frances: Tak ale už dost!

Bernadette: Prokristapána, Maureen, dneska to tady má bejt pořádněj vodvaz a ne nějaký smuteční shromáždění.

Maureen: Ale já sem to, vodvázaná. Já už kvůli Lindě se vodvážu. Já jen že. . . že bych taky moc chtěla. . .

Frances: No tak s tím tedka nic nenaděláš. . . jednou na tebe taky dojde.

Maureen: (*pookřeje*) Myslíš? Vážně myslíš, že jo?

Frances: Jo. . . to nějak pude. Akorát musíš potkat kluka, kterej správně vocení tvý půvaby.

Maureen: Jaký mý půvaby?

Frances: No tak. . . třeba, no. . . (*obrací se k ostatním pro pomoc*) tak. . .

Carol: (*volá*) Bože. . . já ti to, Lindo, tak přeju.

Bernadette: A co teprv až bude zejtra stát před oltářem.

Carol: No jo, vsadím se, že v bílým jí to taky sekne. Vidělas šaty, Maureen? Já je viděla. Páni, jsou nádherný, maj jako takhle sem vodhalený ramena.

Frances: To je teď děsná móda, co?

Carol: To jo, a tady všude, Maureen, maj krajku.

Frances: Jo a ty záda jsou taky dobrý, že jo, Carol?

Carol: Tak záda jsou naprosto úžasný. Ty šaty nemaj žádný záda.

Bernadette: (*volá*) Všechny ti to, Lindo, moc přejem!

Carol: No to je fakt. Já bych si dycky myslela, že se Linda vdá jako poslední, pokud vůbec. Teda ne že by na to neměla. To zas náhodou vona na to má.

Bernadette: Prosim tě, ta kdyby chtěla, tak z ní klidně mohla bejt modelka.

Carol: To jako jo. Já jen že. . . Linda byla prostě dycky takovej kapku samorost.

(*Souhlasné mumláni.*)

Jako že nikdy nic nebrala vážně. A pak si najednou přijde s tím, že se bude vdávat.

Bernadette: Láska, Carol. Láska tě změní. Láska z tebe udělá dospělou bytost. Linda bude s Davem hrozně šťastná. Jo to kdyby si brala něco podobnýho, jako je ten můj chlap, to by byla docela jiná situace. Si poslechněte, co sem mu včera večer řekla, zrovna bych si jako bejvala dala říct, kdežto von – leží a chrápe, jako by se nechumelilo. Kouknu na něj, jak se tam rozvaluje a povídám. . . „Hele, myslíš, že tím už tenkrát něco mysleli, když ti dávali to méno, Robertek? Protože jestli jó, dalo by se to kvalifikovat i jako klamavá reklama!“

Frances: Ale di, Berni. Chudák už je z tebe nejspíš úplně utahanej. Ty bys kňourala, že nemáš dost, i kdyby byl tvůj manžel Rod Stewart.

Bernadette: Pche! Bys koukala, jak by nám to s Rodem klapalo.

Carol: Si to představte, mít za manžela takovýho Roda Stewarta. Mít barák jako kráva, na všechno lidi, bazén, na sebe, co si zamaneš. . .

Maureen: Možná ti to všechno připadá nesmírně lákavý, Carol, ale popularita má i svý stinný stránky.

Bernadette: Já bych to teda riskla. No řekni, Carol. . . aách, Rode, šlapej si po mně, jak chceš!

Maureen: Ne, bez legrace, Berni, na tom něco je. . . sláva něco stojí.

Bernadette: To nepochybně, Maureen. Sláva něco stojí, a když nestojí – žádná sláva.

(*Dívky vyjeknou smíchy.*)

Maureen: Co?. . . Jo tak. . . fuj, nechte toho. . . tak sem to nemyslela. . . ježiš, já sem si rozmazala voko. . . půlku voka mám na nose. . .

Carol: Kluci se dneska zrovna krotit nebudou, co?

Bernadette: To si piš.

Maureen: Kde vůbec maj tu svou pánskou jízdu?

Frances: Dave to Lindě za žádnou cenu nechtěl prozradit.

Carol: Určitě šli do nějakýho toho podniku pro pány, dívat se na ty filmy. . .

Bernadette: A my si vyrazíme na nudnej taneček.

Carol: Nech toho, Berni. Přece bysme se nekoukaly na porno.

Bernadette: Hele, mluv za sebe, jo.

Maureen: Jaký to vůbec je, Carol?

Carol: Příšerný. Samej sex.

Bernadette: Supr!

Carol: Jenže to nemáš jako „Emmanuellu“, Maureen. V porno-filmech jde jenom vo sex. V „Emmanuelle“ je to takový krásný a romantický, všechno jako zpomalený.

Bernadette: Carol, takový by to sice možná bejt mělo, ale ve skutečnosti, milá zlatá, to takový není nikdy.

Carol: Proč ne. S tím pravým to takový bejt může. Hele, mě nezajímaj chlapi, co dou jenom po sexu. Já chci kluka, kterej umí pomilovat.

Maureen: Já chci prostě jenom kluka.

Bernadette: Když jsme já a ten můj byli tak nějak po svatbě, jeli jsme si na dovču do Devonu. Jednou večer jsme byli v kině a viděli tam jeden film vo takový dvojici, jak furt chodili k moři a tam se milovali –

Maureen: No jo. . . to sem viděla. . . to je perfektní – ty vlnky do nich tak jako narážej a pleskaj, že jo, a do toho západ slunce a do toho taková ta hudba a. . . To je fakt supr film. . .

Bernadette: Nádhernej. Úplně magickej. No tak když to skončilo a my vylezli z kina, zašla sem s tím svým dolů na pláž a přísámbohu bylo to na chlup jak v tom filmu – na tý pláži nebyla živá duše. A slunce se zanořovalo za vobzor. A byli sme tam akorát my dva a to šplouchání moře, jak zlehýnka pleskalo vo břeh.

Carol: Páni, to zní báječně.

Bernadette: Přesně tak sem si připadala, jako že stojím na samým prahu ráje. (*Odmlčí se.*) No a ten můj chlap mi dá ruku kolem ramen, tak nějak mě jako zmáčkne a povídá, to si budu nadosmrti pamatovat, víte, co mi řek?

(*Všechny dívky v napjatém očekávání vrtí hlavou.*)

„Tak svlíkneš si je, nebo co bude?“

Frances: Jé, to by bylo dobrý do nějakýho filmu. Si představte takovýho Ryana O’Neala, že by jako v Love Story řek Ali McGrawový: „Ty, pus, co si zašukat?“

Bernadette: Z toho plyne, Carol, že ve filmech vidíš ze všeho jenom půlku. Povím ti ještě vo něčem, co v tom filmu nebylo: ten zatracenej písek se ti dostane všude!

Maureen: (*směje se s ostatními*) Jéje, my se máme, no řekněte, no ne?

Bernadette: Tehdá sme tam v Devonu měli zůstat napořád. Jenže to nedopadlo. To byste ho totiž musely slyšet. Von vám s tím stěhováním nedá pokoj – stačí, když někde spolu sme a von dá si pár piv, má toho Devonu najednou plnou hubu. Povídám: „Tak jo, uděláme to, dem do toho. . .“ Jenže von se druhej den probudí a dělá, že nikdy nic neřek. Myslím, že tady zkejsnem do smrti.

Carol: V takový díře, co? To máš jak s tímhle pajzlem – pro křista, dyť se tady na to podívejte. Proč my sme vůbec nešly do nějakýho klubu?

Frances: Linda sem chtěla jít. Hele, je to její pařba, vona rozhoduje, kam se pude.

Carol: Proč ale chtěla jít sem? Panebože, dyť tady to zmírá za živa.

Bernadette: Náhodou tady se dřív střídala jedna kapela za druhou. Taky to tady bejvalo pěkně natřískaný. Tady to jelo.

Carol: Mně se zdá, že sme vážně měly jít do toho klubu.

Maureen: Hele, to by bylo stejně příšerný, kdyby se tady tak zjevili kluci.

Carol: (*šokována*) Proboha, Maureen, radši ani nemluv. Kdyby Linda uviděla Davea večír před svatbou, to by byl průšvih, to snad víš.

Maureen: No vím,. . . však taky říkám – spatřit svého vyvoleného v předvečer dne svatebního znamená vodsoudit si manželství do věčného neštěstí.

Bernadette: No vidíš – jestli se nakonec něco podobného nepříhodilo mně, co?

Frances: Co tam vevnitř vůbec dělá? (*Buší na dveře kabinky.*)
Lindo. . .

(*Žádná odpověď.*)

Lindo! Lindo, hodláš vodsoudit vůbec vylízt?

Linda: Ne!

(*Zatímco čekají na Lindu, zatmívá se a světla se naopak rozsvítí na pánské záchodky. Dveře ze vstupní haly se rozletí. Robbie, Billy a Kave mají co dělat, aby zcela opilého Davea dovlekli dovnitř.*)

Robbie: (*k Billymu*) Drž dveře! Povídám, drž ty dveře.

Kave: Krucinál!

(*Dostanou Dava skrz hlavní dveře, které Billy drží dokořán.*)

Billy: Problém je v tom, že s nim špatně manévruješ. Musíš jaksepatří manévrovat, no.

Kave: Tě zmanévruju, ani nemrkleš.

Robbie: (*Prohlíží si skvrnu na svých kalhotách.*)

No nazdar, to snad ne. . . Sakra. Sem celej vodsoudit toho podělaného kuřete.

Kave: Tak to seš vodsoudit, Robbie, osobní tragédie.

(*Robbie jim pomáhá s Davem do prostoru toalet.*)

Já jen že taková beruška po tobě cestou sem mohutně koukala.

Robbie: Fakt, jo? Která to byla?

Kave: Sis nevším takový pěkný holky v šatně?

Robbie: Jo tamta pěkná? Co vypadala jak Bianca Jagger, jo?

Kave: No jo. . . přesně ta.

Robbie: Po mně házela vočima?

(*Pokoušejí se Dava dostat do kabinky.*)

Billy: (*při tom*) Ty hele. . . jak von je bez sebe. . .

Robbie: A mně se ti hned zdálo, že po mně nějak významně kouká.

Kave: Teď jí ale můžeš klidně pustit z palice. Takhle vohozenej kuřecíma zvratkama se tvoje šance rovnaj nule. Celej večer budeš páchnout jak čínský bistro.

Robbie: Si to vyperu. Tak pohyb pohyb, ať ho máme z krku a já si můžu dát ty kalhoty do cajku.

(*Dovlečou ho na záchod.*)

Kde je vůbec Eddy? Měl by nám tady s tím helfnout.

Kave: Je na baru.

Robbie: Jen jestli se mi tam nesnaží ukecat tu Biancu.

Kave: To nehrozí, znám Eddyho jak své boty. Ten nikdy do ženských nehučí.

Billy: Ale když pak nějakou chce, tak jí dostane.

Kave: Jo, ale nehustí to do nich. Prostě celej večír vyčkává, pak na jednu koukne a povídá: „Ty, pod ke mně!“ A voni fakt dou.

Robbie: Stejně by se nečapal – v konkurenci se mnou. . . Sledujte, až to rozjedu.

Kave: Ty hele. . . nadzvedněte ho, ať má hlavu nad mísou.

(*Všichni se svorně pachtí s Davem.*)

Robbie: Nemoh sem vědět, že bude pít tu hrůzu. Vono by i to stačilo, jak v tom máš Guinness s tím šampaňským, jenomže von si už před tím dával dvojité panáky bourbonu. No tak. . . nadzvedněte ho. . . Jestli mi vhodí i druhou nohu, sem vyřízenej.

(Podarí se jim Dava zvládnout. Ven mu trčí pouze nohy. Všichni poodstoupí.)

Kave: Jediný štěstí, že ho teď nevidí jeho holka.

Robbie: Ta by se tomu tak akorát tlemila, jak je praštěná.

Kave: Náhodou je s ní sranda. Linda je v pohodě.

Robbie: Jo, ale v chlastu si s ním nijak nezadá. Sem ti před časem chodil s takovou úžasnou babou, ne fakt, vopravdu pěknou a chytrou. Jednou sme si jako vyrazili ve čtyřech s Davem a jeho holkou. Vobjednával jsem první rundu, tak se ptám, co si daj. Ta, co jako patřila ke mně, chtěla nějaký bublinky nebo něco sladkýho, co normálně holky pijou. Teď hádejte, co si poručila Davova holka. Pintu piva! Fakt normálně, nekecám. Bylo mi to šíleně trapný. Sem s tou kočičí na prvním rande a Davova holka se nalejvá jak nejhorší santusák.

Kave: Ale je s ní sranda.

Robbie: No náramná. Ta holka se mnou potom už víckrát nikam nešla. Sem to pak Davovi řek, že si to nechá líbit, aby se takhle chovala. „Taková je normálně,“ mi řek. „Však vona se zklidní, až bude vdaná.“ Tak to já bych moc neriskoval.

Billy: Ale že se zklidněj, Robbie, to je fakt. Ženskejm jak je jednou přes třicet, de veškerá prdel stranou.

Kave: *(začne kreslit po zdi)* Já mám Lindu rád.

Robbie: Kave, to je hotovej umělec.

Billy: Ty vole, jak to děláš, že takhle kreslíš?

Kave: Ani nevím. Je to strašně jednoduchý. Prostě tak kreslím.

Billy: Taky bych tak chtěl umět kreslit. . . ty ne, Robbie?

Robbie: No to mi povidej. Bych si celej den akorát kreslil samý prasárny.

Billy: Tak ty čistě náhodou umím. . . naval tužku, Kave. *(Chopí se tužky a začne kreslit po zdi.)*

Robbie: Co kdyby ses krucinál jednou vypařil ty! *(Všimne si, co Billy kreslí.)* Co to jako má bejt?

Billy: Ženská, ne. A nic na sobě nemá!

Kave: Hlavně nemá ruce ani nohy!

Billy: Vim, ne?

Robbie: Ty vole, a kde má hlavu?

Billy: Do hlav nedělám. Dělán jen to zásadní. Jsem primitiv!

Robbie: Kdo ti nabulíkoval, že na hlavách nesejde? Jak ženská vypadá, ve vobličejí a tak. . . to je přece naprosto zásadní. Není nad pěknou babu.

Billy: Jo, ale když dojde na věc, jsou stejně jedna jako druhá.

Robbie: Di se vycpat. Až se voženíš, budeš na ně už jenom čumět. . . Povím ti jedno, až já do toho praštím, budete slintat závistí, jaká to bude super kost.

Kave: Když si ji bereš, Robbie, tak může bejt kost, ale dlouho jí to nevydrží.

Robbie: To teda vydrží!

Kave: Prosim tebe, Robbie. Jako kdybys nevěděl, jak to tady s holkama chodí. Než se vdaj, jsou pěkný, aspoň některý. Ale jen co tě maj v hrsti, de to s nima vod deseti k pěti. A co s nima udělaj dva roky manželství a pár děcek na krku, no? Přestanou se malovat a začnou tloustnout. Než se naděješ, je z tý tvý přepychový nevěstinky příšera.

Robbie: Moje žena takhle nedopadne. Ženská má k svýmu muži přece nějakou morální povinnost, ne?

(Vstoupí Eddy. Jde přímo k pisoáru.)

Robbie: *(praští s čištěním kalhot)* Co mám dělat? Do půl hodiny po mě vyjede ta Bianca. Co tomu řekne, až ze mě všude bude cejtit kuře na kari?

Kave: Můžeš jí říct, že to je nejnovější kolínská.

Eddy: „Bombaj: pro muže.“

Kave: Jo, přesně. . . „Bombaj pro muže, který nemá o zážitky nouzi“.

Robbie: Vo mě strach neměj. Je to na dobrý cestě. Všaks viděl, jak po mně jela, ne?

Eddy: Ženský a zase ženský!

Billy: *(směje se)* Páni, Eddy, ten nemele vo ničem jiným, co?

Eddy: Víš, v čem je tvůj problém, Robbie. . . ty ses narodil s mozkiem mezi nohama!

Robbie: Ty, podívej, Eddy. . . pudem zas tam dovnitř. . . Mám tam načatou takovou broskvičku, co se podobá Biance Jagger. Určitě s sebou bude mít skvělou kámošku, Eddy. Já si nechám Biancu a ty můžeš mít tu kámošku.

Eddy: Cože? Mám jako strávit celej večer tím, že budu balit nějakou krávu? Di se vycpat.

Billy: *(přistoupí k Robbiemu)* Já bych teda, Robbie, tu kámošku bral.

Robbie: Na to zapomeň. Ty seš akorát na přítěž.

Billy: No. . . dyž ty deš dycky po těch nejparádnějších holkách. Já sem s takovejma hnedka rozrušenej.

Robbie: Přece sem ti vtloukal do hlavy – dycky di po superkočkách. Tudle chybu dělá spousta chlapů, viděj nádherný holky a řeknou si, že u nich nemaj šanci. Když ženská vypadá k světu a je na ní vidět, že tím strávila půl dne, aby tak dobře vypadala, je to proto, že chce, aby ji někdo sbalil.

Billy: Já sem ale hned děsně plachej.

Kave: *(na Billyho)* Prosim tebe. Vo nic nejde, ne? Ne že budeš celej večer postávat někde v koutku. Když řeknu dem do toho, dem do toho. . . jasný?

Billy: Tak jo. Robbie, Dem.

(Rozsvítí se světla na dámských toaletách.)

Carol: *(křičí)* Lindo. . . tak vylezeš?

Linda: *(po chvíli)* Ne!

Bernadette: Lindo. . . Lindo, zlato. . . a proč ne?

Linda: To bude tím, Berni, zlato. . . že už mě pěkně sereš!

Carol: No Lindo, takhle podle tebe mluví nastávající nevěsta?

Bernadette: Nevšímej, si jí, Carol. . . vona to tak nemyslí. Všecky se začnou chovat trochu divně, když se maj vdávat. Nejspíš tam trošku fňuká, no. To se v předvečer svatby běžně dělá.

Carol: *(šeptá)* Jo ták. . .

Maureen: *(naklání se k nim, začne také šeptat)* Co?

Carol: Trochu si bulí. Ty a Berni, tys jako taky ten večír před svatbou brečela?

Bernadette: Ne, zlato. Zato vod tý doby bulim v jednom kuse!

Maureen: *(k Frances)* Poď sem. . . Frances, poď sem. . . nech jí bejt. . . ať si pobřečí. . .

Frances: A proč brečí?

Maureen: Frances! Pláče kvůli tomu, co zejtra ztratí.

Frances: *(směje se)* Prosim tě, Maureen. . . vo to přišla už dávno, zrovna jako my všechny.

Maureen: *(nechápe)* Co?

Frances: *(buší na dveře kabinky)* Lindo. . . no tak. . . dyť už můžem jít skoro domů.

Maureen: Frances. . . nech ji, ať si ještě naposled hloubá jako svobodný děvče. Pod'k nám. (*Šeptá.*) Cos jim koupila?

Frances: Myslíš svatební dary?

Maureen: Pšt! Jo. Já vymyslela, že seženu něco praktickýho. Ne že by nebylo hezký mít vobrazy a věci na vozdobu, ale na nic moc to zase není. Tedy až na to podívání!

Bernadette: Tak cos jim nakonec koupila, Maureen?

Maureen: (*nadšeně*) Dvě křesílka na grilování! Provedení sedlová hněd.

Frances: (*ohromená*) Co to je?

Maureen: Křesílka na grilování? No, v létě, když ti přijdou známí a grilujete.

Frances: No tak to se jim bude náramně hodit, Maureen. To si v šestipatráku při grilování fakt užijou!

Maureen: Ale ne. . . to snad. . . (*přemýšlí*) ale budou mít balkón, ne?

(*Ostatní na sebe nevěřičně hledí.*)

Řeknu jí, že to sou křesílka na balkón. To přece nepozná, ne?

Carol: My sme se v práci všichni složili. Máme pro ně překapávač. Na pořádný kafe.

Bernadette: No to bude něco, Carol. To až jim přijdou známí, budou si moct posedět u kafička.

Frances: Anebo až budou na tom balkóně! A co pro ně máš ty, Berni?

Bernadette: S manželem dělá jeden chlápek a ten vyrábí starodávnej nábytek, fakt dobrý. Takže vode mě budou mít takovej staromódní stolec na kafe.

Frances: Pane na nebi, kdoví jestli kafe vůbec pijou! Já pro ně mám kávovej servis!

Maureen: No to už je teda hogofogo, co? Však jim kafe zachutná, Frances. Čajíčkovat si můžeš někde doma s mamkou, ale jakmile je z tebe pár, zásadně spolu pijete kafe. Ale tohle se vážně povedlo. Jé. . . to bude. . . budou se moct posadit ke stolku vod Berni, z šálků budou usrkávat kávu, kterou si udělaj v kávovaru vod Carol, a při tom budou sedět na mejch balkónovejch křesílkách. Úchvatný. To si pak na nás vzpomenou, co?

Frances: V životě na nás nezapomenou, Maureen. (*Klepe na dveře kabinky.*) Lindo!

Bernadette: No tak, Lindo, zlato. . . všichni pěkný kluci si budou myslet, že tady nejsem, a pudou domů.

z angličtiny přeložila Zdeňka Brandejská (2. cena v kategorii drama)

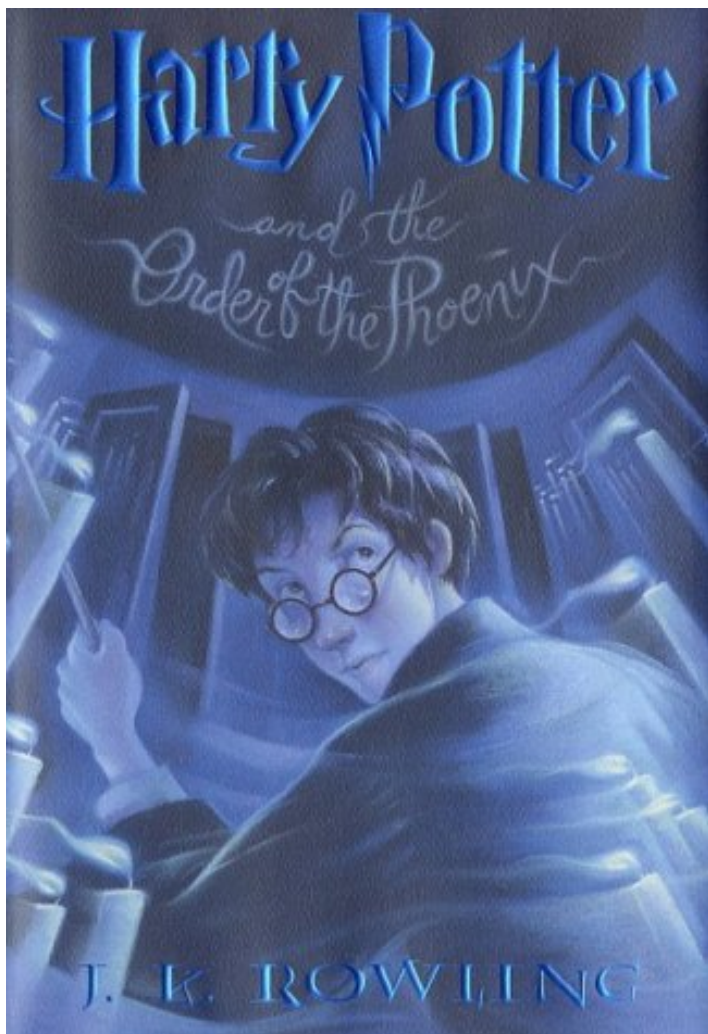
Jak to bylo s nelegálním překladem pátého Harryho Pottera

Naše země je plná překladatelů. Někteří překládají a soutěží (a Levého soutěž, které je věnován dnešní večer, je toho jasným důkazem). Někteří nesoutěží, ale i tak překládají ostošest (a těm budou věnovány večery ostatní). A pak jsou takoví, kteří se prostě jenom nemohou dočkat, až jejich oblíbená kniha vyjde česky, a přeloží ji sami. Před časem jeden takový případ proběhl i sdělovacími prostředky. Jak to bylo s kauzou „pátý díl Harryho Pottera“? O tom je následující článek.

redakce

Harry Potter už popáté

Romány o mladém kouzelníkovi a jeho dobrodružstvích se staly natolik populárními, že překonaly veškeré možné hranice působení literatury na světovou popkulturu a na pátý díl, nazvaný *Harry Potter a Fénixův řád*, se čekalo stejně jako na velkolepý filmový trhák nebo novou desku populárního zpěváka. Všechno, co se týkalo obsahu, procházelo přísným utajením a prohlášení jeho autorky, britské spisovatelky J.K. Rowlingové, že nechala zemřít jednu z hlavních kladných postav, napětí čtenářů celého světa ještě zvýšilo. Fandovské weby se předháněly ve spekulacích, kdo zemře a o co vlastně ve Fénixově řádu půjde, knihkupci si mnuli ruce nadšením i v zemích, kde knihy v angličtině nejdou obvykle zrovna na odbyt (třeba u nás) a všichni společně netrpělivě očekávali 22. červen 2003.

Přišel a fanoušci hned z rána naklusali po celém světě do knihkupectví, aby si domů odnesli objemnou knihu, na niž museli čekat tak dlouho. Ale i když si neanglofilní čeští potterovci koupili román také, jejich angličtina při pohledu na stránky zaúpěla – a úpěla víc a hlasitěji, čím větší množství stran knihy se snažili přečíst. Štěstí měli jen ti, kteří náhodou zabloudili na diskusní server Lopuch.cz, kde se kvečeru 22. června objevila nová identita *Starkiller* a jako překvapení s sebou přinesla i přeloženou první kapitolu *Fénixova řádu*. O pár dní později všechny příspěvky od tohoto dne zmizely v nenávratnu a to poslední, o čem se v klubu (ne)smělo diskutovat, byla jakákoliv česká verze nové knihy paní Rowlingové. Ale o tom až za chvíli...

Únor 2004

Můžeme jen spekulovat, zda by se *Starkiller* či kdokoli jiný vůbec obtěžoval o překladu uvažovat, kdyby Albatros neohlásil jako termín českého vydání knihy 29. únor 2004. To pro většinu tuzemských čtenářů znamenalo totéž, jako kdyby neměla vyjít nikdy. Pro uzavřenou skupinku diskutujících byl *Starkiller* sesláním z nebe, a myšlenkou, že by celá akce nemusela být tak úplně legální, se nikdo nezaobíral, tedy zatím...

Starkiller dodával jednu, dvě a někdy i tři kapitoly denně a nejvíce šokující na celé akci byl fakt, že úroveň překladu se nijak moc nelišila od dosud oficiálně vydaných knih, pod jejichž překladem jsou podepsáni bratři Medkové. Samozřejmě bylo na textu znát, že vznikl ve spěchu, obsahoval řadu překlepů (*Starkiller* přiznal, že neměl sílu po sobě kapitoly znovu číst), ale kdyby prošel důkladnou korekturou, mohl jít klidně do tiskárny (což se potvrdilo zejména u kapitol od dvacáté do třicáté, které v nastalém zmatku v ústraní před médii překládalo více lidí a jejich kvalita je přinejmenším gramaticky i stylisticky kolísavá). *Starkiller* si dokonce s některými slovními hříčkami paní Rowlingové pohrál natolik dovedně, že by byla škoda, kdyby je bratři Medkové v oficiálním překladu ignorovali (*flying memos – obletníky*).

Kapitoly byly *Starkillerem* předávány původně za pomoci emailové adresy, kam je posílal a vybraným jedincům prozradil heslo. Problém byl v tom, že vybraní jedinci prozradili heslo svým vybraným jedincům a ti zase svým vybraným jedincům, takže identita *Lukax* raději tajně uveřejnila překlad na svých internetových stránkách (které vlastnil ještě se třemi kamarády) a nechtěně tím odjistil mediální bombu; sám sebe zcela proti své vůli dostal na přední stránky nejčtenějších českých deníků a stal se objektem soudního stíhání. Informace o internetových stránkách, kde se dá nějakým zázrakem najít pátý Harry Potter v češtině, se šířila tak dlouho, až se dostala k nějaké intelektuálně pochybné bytosti, která zveřejnila odkaz na harrypotter.cz, takže v den, kdy *Starkiller* na Lopuch.cz po devatenácti zveřejněných kapitolách prohlásil, že už nemá sílu pokračovat dál, se objevila jeho přezdívka na titulní straně Lidových novin...

„Na internetu se objevil nelegální český překlad Pottera“

... hlásaly Lidové noviny 4. července 2003 v titulku článku, v němž psaly o stránce, na níž *Lukax* zveřejnil překlad, o *Starkillerových* poznámkách a hlavně citovaly rozhořčeného Patrika Šalmona z nakladatelství Albatros, který celou akci chápal jako „*hrubé porušení autorských práv Joanne Rowlingové i našich překladatelských práv*“. Zsvěceným možná přišlo na celém článku vtipné jen to, jak citovaný Pavel Medek popíral, že by bylo možné, aby devatenáct kapitol stihl přeložit jeden člověk. Ke cti Lidovým novinám lze přičíst, že nezveřejnily internetovou adresu překladu, takže i když se přes den dalo všude na internetu narazit na rozvášněné fanoušky, zoufale zjišťující, kde mohou překlad najít, k cíli většina z nich nedorazila...alespoň do třinácté hodiny, kdy se na serveru Novinky.cz objevil článek „**Albatros žaluje autory nelegálního vydání Harryho Pottera**“, který se na rozdíl od Lidových novin nedržel daných faktů a přišel s řadou smyšlených teorií, které zsvěceným vyrážely dech, ale v následné kauze se staly pro média směrodatná. Především fakt, že „ve snaze vyhnout se dlouhému čekání na české vydání publikovali **čtrnáctiletí fanoušci** knihy její nelegální překlad na internetu.“ Nevím, za pomoci jakých indicií dospěli autoři článku k tomuto závěru, už kvůli tomu, že jediný, kdo ze skupinky lidí, kteří adresu spravují, nepřesáhl hranici patnácti

let, je *Lukax* (Lukáš Lánský), který se v danou chvíli stal pro média hlavním iniciátorem celé akce (což potvrdila druhý den v článku „**Harry Potter mluví česky. Nelegálně.**“ i MF Dnes), třebaže nepřeložil z *Fénixova řádu* ani řádku.

Na rozdíl od Lidových novin se však Novinky.cz ani o den později MF Dnes neobtěžovaly utajovat adresu se zveřejněnými devatenácti kapitolami, takže dosud poměrně úzká skupina lidí, která si překlad měla možnost přečíst, se během několika hodin rozšířila na několik tisícovek lidí za den (přesně informace nemám, ale pravděpodobně se to blížilo k desetitisícům přístupům). Ergo paradoxně Novinky.cz a MF Dnes přinesly nakladatelství Albatros mnohem větší újmu než partička mladých překladatelů.

Poprask propukl v diskusním klubu <http://www.lopuch.cz>, kde během odpoledne, jak jsem se již výše zmínil, bylo moderátorem vymazáno několik set příspěvků a správcem serveru důrazně doporučeno nebavit se ani náznaky o čemkoli týkajícím se pátého Pottera v češtině. Ačkoli *Starkiller* měl připraveny své poslední kapitoly (20 a 21), na *Lukaxovu* stránku se už nedostaly (na tajný mail bohužel ano, takže se v průběhu několika hodin na síti stejně objevily).

Albatros

„Po pečlivém uvážení jsme se proto rozhodli podat trestní oznámení na neznámého pachatele, který nelegálně šíří neautorizovaný překlad na internetových stránkách. Nepodáváme toto trestní oznámení proto, abychom dětem, školákům či ostatním fanouškům znemožnili v předstihu sledovat další plynutí děje. Chápeme a ctíme jejich zvědavost a nadšení, nicméně v rámci zachování licenčních ujednání a nakladatelské etiky nemůžeme postupovat jiným způsobem.“

Pro celou skupinu překladatelů byly však mylné teorie médií, radikálních čtrnáctiletého *Lukaxe* v celé kauze do popředí jako hlavního překladatele a iniciátora (společně s různíci se komplici, někde byli uváděni tři, někde čtyři; různil se i věk, občas *Lukaxovi* pro větší zajímavost přidali jeden rok, aby byl trestně stíhatelný), zásadní výhodou. Těžko říci, jak by média a Albatros reagovaly, kdyby se dověděly, že za překladem stojí student vysoké školy. Pravděpodobně méně shovívavě. Takže zatímco se média předháněla v odhalování dalších viníků (například nesmyslné zapletení majitele stránky, kde byl překlad umístěn, Marka Mojzíka, který s celou kauzou neměl nic společného a MF Dnes řekl, co potřebovala slyšet, ačkoli s pravdou měla jeho slova minimum společného), *Starkiller* se v klidu stáhl do ústraní a společně se skupinkou lidí v „ilegalitě“ dopřekládal celou knihu, aniž by se o tom média i široká veřejnost dověděly. Třebaže díky absenci *Starkillera* u některých kapitol výsledný efekt není takový, jaký mohl být, existuje překlad kompletní, ale o tom až za chvíli.

Zajímavé bylo sledovat, kolik lidí s překladateli sympatizuje a denně jim na emailovou adresu posílá desítky povzbudivých dopisů a nabídek k podpoře (od řady právníků – tedy alespoň to o sobě tvrdili). Reakce pod články se mnohde strhly v otevřenou hádku názorově rozdílných čtenářů, kteří se nebáli užít ostrých invektiv, jenom aby dosvědčili, že mají pravdu.

Lukax se nakonec vzhledem k vzniklé situaci rozhodl stáhnout překlad ze svých stránek a přesměrovat odkaz přímo na stránky Albatros.cz, což ale drtivá většina návštěvníků stránky pochopila ne jako *Lukaxovo* gesto dobré vůle, ale jako nepřátelský výpad ze strany Albatrosu, který k tomu *Lukaxe* přinutil. Krok připadal nepochopitelný i samotnému nakladatelství, takže se v rámci dalšího článku na Novinky.cz „*Nelegální překlad Harryho Pottera zmizel z internetu*“ nechalo ústy Patrika Šalamona slyšet: „*Zjistili jsme to náhodou. Oni (autoři nelegálního překladu) to k nám přesměrovali*

a nic nám neřekli. Navíc zcela odmítají komunikovat. Nereagují ani na maily, ani na telefonáty.

K tomu všemu se po neustávajícím proudu příspěvků na diskusním fóru stránek nakladatelství objevilo na krátkou dobu na Albatros.cz podivné prohlášení, které rozhodně neznělo diplomaticky, bylo viditelně psáno v afektu, obsahovalo řadu protimluvů s předešlými prohlášeními Albatrosu ke kauze a jejich rozhořčeným výrokům v médiích. Najednou se čtenář dověděl, že „*stačilo, aby nás překladatelé informovali o svém záměru, a dohodli bychom se podobně, jako se dohodli vydavatelé Harryho Pottera v Německu s ‚neoficiálními překladateli‘*“, (tam došlo k soudnímu procesu a překladatelé jej vyhráli) nebo že „*Harry Potter může dle našeho názoru existovat v neoficiálním překladu na webu.*“ A na závěr textu jeho autor dokonce napsal, že „*tyto stránky bohužel NEPŘESMĚROVAL Albatros, ale z jakési nepochopitelné msty vůči čtenářům autoři nelegálního překladu. Škoda, že čtenářům neumožnili přečíst si výsledek jejich dosavadní práce,*“ kde nezbyvá než kroutit hlavou, proč tedy vlastně podávali trestní oznámení a zuřili ústy pana Šalmona v tisku.

Není divu, že prohlášení během několika hodin zmizelo a o pár dní později jej nahradilo jiné, kde Albatros vysvětlil, že na základě vysvětlujícího a omluvného dopisu Lukáše Lánského (*Lukaxe*) trestní oznámení stáhl. A celou záležitost uzavřelo nakladatelství odstavcem, kde píše, že „*J.K. Rowlingová ani Albatros nikdy neměli nejmenší zájem omezovat tvůrčí aktivity dětí. Všem autorům dalších případných neoficiálních překladů či nedočkavým fanouškům nabízí Albatros možnost vzájemného dialogu a je ochotno hledat cesty kompromisů např. formou soutěží, recenzí atp.*“

A jak to všechno skončilo?

V několika následujících týdnech se ukryta před médii zformovala skupinka lidí (nikoli nepodobná oné původní sestavě) a dovedla celý překlad knihy do finální podoby, včetně gramatických korektur, a kniha se v současné době ve formátu pdf běžně pohybuje po internetu, aniž by kdokoli cokoliv namítal. Albatros mlčí, média mlčí a *Starkiller* dokonce 24. července poskytnul rozhovor časopisu *Reflex*, kde se k cause otevřeně vyjadřuje a přiznává, že identita *Starkiller* byla vytvořena jako příklad běžného uživatele internetu, takže ve skutečnosti Harryho Pottera nepřekládal TEN *Starkiller*, ale TA *Starkiller*, „*studentka pedagogické fakulty Adéla (24), která se charakterizuje jako ‚taková normální holka‘.*“

Jak to, že nikomu nevadí, že si mohou lidé přečíst *Harryho Pottera a Fénixův rád* na internetu v češtině, aniž by za to museli komukoli platit? Šlo vůbec o avizovanou spravedlnost, u níž nelze v oblasti autorských práv dělat výjimky a i když chtěli „*věřit tomu, že tak nebylo učiněno úmyslně, ale z čistého fanouškovství,*“ museli na celou situaci zareagovat? Nebo celý poprask byl jen dobře použitou reklamní kampaní, která se novinám a hlavně Albatrosu hodila do krámu? To se zřejmě nikdy nedozvíme, možná až se bude blížit vydání šestého dílu příběhů čarodějnického učně Harryho Pottera. . .

Miroslav Frost

Rozšířené vydání *PLAV!u* naleznete na adrese www.splav.cz.